

Nemunas

Nr. 31
(349-790)

2011 m.
rugsejo 22-28 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Arūnas Vaitkūnas. „Raigardas“. 2004 m.

Kauno Lajptai

3-8 p.

Proza Evelina DELECKYTĖ

Poezija Gvidas LATAKAS

Aloyzas TENDZEGOLSKIS

Iš atsiminimų
„Paveikslų
galerija su
autoportretu“

Danguolė ANDRIJAUSKAITĖ

Nepažįstami
žmonės

Edvardas Čiuldė

Ar meilė
gali būti
išmintinga?

Kūrybinė
drąsa ir baimė

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Tekstilės šokis
i ateitį **2 p.**

Andrius JAKUČIŪNAS

Ši erdvė
yra žmonės
10 p.

Vis daugiau rudens

9 p.

9 770 134 314 007

Tekstilės šokis į ateitį

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Niekas Kaune, tikėkimės, jau negalvoja, kad tekstilė yra tik siūlai ir audiniai, o tekstilininkės – skarotos močiutės prie staklių. Jau seno kai esame pratinami prie naujų tekstilės formų ir jas grindžiančių teorinių idėjų. Daugiau nei dešimtmetį dalyvaujame tekstilininkų renginėje bienalėje, išskovojujome Kaunui reikšminę vietą šių menų srityje. Aštuntoji tarptautinė bienalė „Tekstilė'11“ vyks rugėjo 22–gruodžio 4 d. miesto muziejuose, teatru salėse ir viešose erdvėse. Net dvidešimtyje Kauno vietuose bus eksponuojami kelių šimtų menininkų darbai, atkeliauvių iš keturių dešimties šalių. Tai veikliausiai didžiausios apimties ir ilgiausiai besitęsiantis kultūros renginys Kaune. Nors šiai metai nešvenčiamas joks jubiliejus, Jame bus ypač svarbi ir išsimintinė ivykių visam Lietuvos kultūriniam gyvenimui. Per pirmas keturių Kauno bienalės dienas ketinama atidaryti dvidešimt parodų, pristatyti tris tarpdisciplinines šokio ir tekstilės premjeras, surengti didžiausio tekstilės tinklo ETN konferenciją, igvendinti projektą „Pusrutuliai“, kviečti į diskusijas ir seminarus. Sunku išsivaizduoti, kad per tokį laiko tarpu būtų galima padaryti dar daugiau. Pristatydama programą, Kauno bienalė vadovė Virginija Vitkienė apžvelgė tris svarbiausias jos dalis, nes kitaip būtų sunku susigaudyti renginių gausoje.

Parodų dalis „**Dar kartą**“ pristatys kventinių ir konkurso būdu atrinktų menininkų parodas. Dabar jau aišku, kodėl Mykolo Žilinsko galerija vasarą pabaigė uždaryta, be lankytojų. Visas didžiulis pastatas netrukus bus atiduotas tekstilės reikmėms. Anksčiau konkursinė bienalės programa buvo viena didžiausiai ir svarbiausiai renginys. Šiai metai „Dar kartą. Pasakojimas“ taip pat nepraranda svarbos, nors atsidūrė gana ipareigojančioje, konkurencingoje apsuptyje. Jai skirti net du galerijos aukštai. Bienalės organizatoriai sulaukė 330 parašų dalyvaujant konkursinėje dalyje, iš jų buvo atrinkta 31, todėl visai objektyviai galime tikėtis geros kokybės. Ivaiziu ūlių menininkai pristatys ne po vieną darbą, kad jų kūrybos vaizdas būtų kiek galima išsamesnis ir platesnis, nes bus pasakojuamos asmeninės istorijos.

Tą patį vakarą atidaroma Rasos Andriušytės-Žukienės kuruojama paroda „**Dar kartą. Istorija**“, kurioje pristatomomi ižymiai Lietuvos menininkų kūriniai, išausti žakardo būdu. Tai jau tikrosios ir pačios pozityviausios manipuliacijos Lietuvos meno istorija. Naujai išausti žakardai vaizduoja Alekso Andriuškiaus, Šarūno Saukos, Jono Meko, Jono Gasiūno ir daugelio kitų Lietuvos menininkų darbus. Tekstilininkai, dirbę pagal ši projekto, prisipažista, jog toks bendradarbiavimas – ypač vertinga nauja patirtis, nes jas tradicijos siekia dar viduramžius (tuomet vienai menininkai tapydavo kūrinių ant kartono, o kitas jis vėliau išausdavo). Audžiant žakardo darbus buvo suvieta praeitis ir ateitis, atskleistos netikėtos anksciai matyt kūrinių savybės, atrasta nauja jų kalba, atsišverusi per pakitusią formą.

Parodoje „**Dar kartą. I ateiti**“ pristatomos išvairios šiuolaikinės tekstilės ir naujausių mokslo atradimų jungtys, kalbama apie meninės vaizduotės ir ateities ryšį. Čia žiūrovai pamatys pacių netikėčiausią audinių ir drabužių, labiau primenančių fantastiškų filmų išstraukas nei realybė. Dar ir todėl, kad šie darbai (o gal veikiau eksperimentų rezultatai) daugiausia bus pristatomomi videofilmų forma. Sumanioji tekstilė – tai naujos medžiagos ir produktai, kurie sugeba keisti žmogaus gyvenimą, peržengia tradicines tekstilės supratimo ir panaudojimo galimybes. Šeši parodoje dalyvaujantys autoriai pristato projektus, susijusius su moksliniais tyrimais. Tai tikroji tekstilės ateitis, jei tik iki laiko, kai ją pagaliau pasiekime, nebūsime apsigalvoję. Gal mums to visai nereikia? Drabužių, kontroluojančių žmogaus emocinę būseną, perspėjančių apie sveikatos būklę ir net sugebančių ją pakeisti, prisitaikančių prie kūno formos ir galinčių kontroliuoti temperatūrą... Tačiau mokslininkams smagu mankštinti. Kol kas šie tekstiliniai šedevrai – tik eksperimentai, bet kas žino, kaip viskas toliau pasisukus. Tokios idėjos, beje, yra ir pačios bienalės ateitis, nes artimiausioje perspektyvoje planuojamasis rimtas Lie-

Min-Tzu Chao. „Dviguba laimė – tai vaniečių vestuvinės suknelės nuo 1900 iki šiandien“.

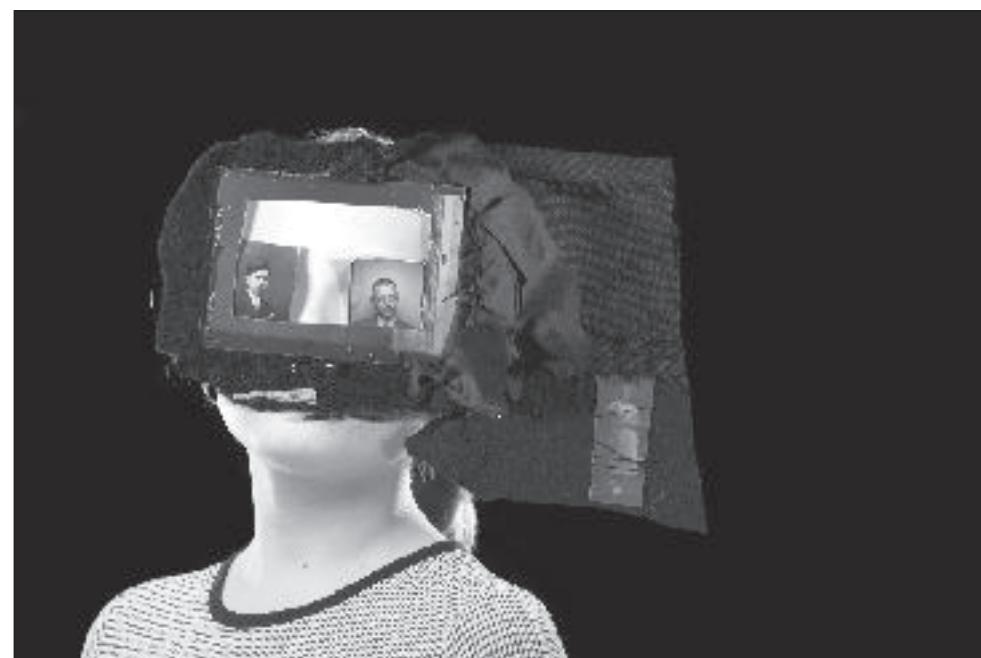
tuvos menininkų projeketas su mokslininkais. Tai nauja būsimų renginių tema.

O šiai metai intensyviausiai bendradarbiavata su šokėjais ir choreografinis. Tarpdisciplininiai šokio ir tekstilės projektai „**Šokam**“ – dar viena svarbi bienalės dalis. Ją jau šiek tiek aptarėme pristatydamis šokio festivalį, nes abu renginiai šiai metai susijungę. Programa bus atidaryta Evaldo Janso, Vitos Gelūnienės ir Birutės Letukaitės bendru vaizdo, šokio, tekstilės projektu „**Vienaragio medžioklė**“, kuris net patiem menininkams vis dar tebera paslaptis. Choreografės, tekstilininkės ir šokėjų darbas gali būti neatpažįstamai transformuotas nenustygstančio videomenininko E. Janso, mėgstančio neįprastus montažus ir provokacijas.

Iš viso bus pristatyti penki šokio ir tekstilės sinteze paremti projektai, išdėlioti net per kelis bienalės etapus.

Trečioji ir ypač svarbi renginių grupė „**Pirmyn**“ apima ETN konferenciją ir kitus kūrybiniai mainais grįstus projektus. Štai čia ir galime kalbėti apie Kaune vykstančios bienalės svarbą ir ištaiką visos Lietuvos ar net regiono kultūriniam gyvenimui. ETN (European Textile Network) – didžiausia ir svarbiausia tekstilininkų organizacija pasaulyje – šešioliktais, kas dvejus metus skirtinguose miestuose vykstančiai savo konferencijai rengti pasirinko Kauną. Kadangi šiai metai organizacija ir jos leidžiamas žurnalas „Textile Forum“ švenčia trisdešimtmetį, leidinys ir jo viršelis užpildytas vien Kauno bienalei skirtais straipsniais ir iliustracijomis, o iš mūsų miestą sukviečius ryškiausios šiuolaikinės tekstilės meno žvaigždės rengti parodą, vesti kūrybinių dirbtuviių ir skaitytį konferencijoje pranešimų. Konferencijoje dalyvauja apie 150 tekstilės meno, dizaino, pramonės ir mokslo profesionalų iš viso pasaulio. Kaip teigė tekstilininkė, viena bienalės organizatorė Laima Oržekauskienė, Kaunas trumpam taps tikra pasaulio tekstilės menų sostine, nes jau gana seniai išliejė į bendrą šios srities kontekstą. Vadinas, didžiuotis galime ne tik krepsiniu. Konferencijos tema „**Dar kartą į ateiti**“ analizuos ne vien jubiliejaus diktuojamas retrospektivias temas, bus labiau žvelgiant į rytdieną, kur link tekstilės eina ir kokias kitimo tendencijas jau galime numatyti. Šis teorinis pagrindas neteikia jokių konkretių receptų ar ateities gairių, tačiau padeda susivokti gausoje, kintančiame laike. Kadangi dauguma vyresniųjų konferencijos dalyvių dirba mokslo išstaigose, tekstilės perspektyvos numatomos žvelgiant į šventimo galimybes, patirties perimamumą ir studentų kūrybiškumą. Bienalėje bus surengta didelė ir svarbi, penkių Baltijos šalių aukštųjų mokyklų studentų darbus apimanti paroda „**Ateitis**“.

Trečius metus Kauno bienalė dalyvauja tarptautinėje solidarumo programoje „**Pusrutuliai**“, rengia tarptautinį solidarumą ir asmeninę atsakomybę aktualizuojančius renginius vietus bendruomenėse. Jau anksčiau buvome kalbinti Laisvės alėjoje renginyje „**Sveiki atvyk iš niekam nerūpi!**“, dalyvavome „**Būti čia**“, „**Pazink tuos, kurių dėka valgei pietus**“, o šiai metai Kauno senamiesčio Vilniaus gatvėje ragausime duonos. „**Duona kasdieninė**“ – glo-

F4 menininkų kolektyvas. „Kamelija“.

Virginie Rochetti. „Banjolė Tapiserija“.

balios bendruomenės idėją atskleidžiantis renginys. Jau surinkta gana daug duonos receptų, vėliau pagal juos bus išskepti išvairių ūlių tradicinės duonos, kuria galės vaisintis ir gatvės paaeviniai.

Tekstilės bienalė tarsi siūlais žada apvyti visą Kauną, todėl jos išvengti bus beveik neįmanoma. Svarbu suspėti, nepasiklysti tarp šokio ir tekstilės. Ir dar prisiminti, jog už sienu ankstyvas rudos.

KAUNO BIENALĖ

* KAUNAS BIENNIAL *

22 d., ketvirtadienį, 19–21 val. M. Žilinsko dailės galerijoje – atidarymas. Bienalės globėjo Lietuvos Respublikos kultūros ministro Arūno Gelūno bei Kauno mero kalba ir bienalės kūrėjų sveikinimai. Pristatomos parodos: „**Dar kartą istorija**“, „**Dar kartą pasakojimas**“, „**Dar kartą į ateiti**“, Lozanos bienalės kolekcija, Kosta Rikos kolekcija, Portugalijos kolekcija; personalinės parodos. **21–24 val.** Kauno Paveikslų galerijoje – kviečių menininkų pristatymas. Programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera – tekstilės, videofilmo ir šokio projekto pristatymas.

23 d., penktadienį, 13 val. M. K. Čiurlionio galerijoje – Reiko Sudo parodos atidarymas. **18 val.** galerijoje „**Meno parkas**“ – Estijos tekstilės ir šiuolaikinio meno parodos atidarymas. **18.30 val.** Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje – instaliacijos „**Tautiška giesmė**“ pristatymas. **19 val.** prekybos centre „Akropolis“ – tarptautinės studentų parodos „**Ypatinga būsena**“ atidarymas. **20–21 val.** Kauno „Zalgirio“ arenėje – projekto „**Eksperimentai su šviesa: Meno laboratorija**“ atidarymas. **23 val.** Kauno Paveikslų galerijoje – programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera. **12–14 val.** Vilniaus gatvėje (lyjant lietui – „**Akropolaje**“) – tarptautinio solidarumo programos „**Pusrutuliai**“ projekto „**Duona kasdieninė**“ performansas. **18 val.** A. Žmuidzinavičiaus memorialiniame muziejuje – Maximo Laura personalinės parodos atidarymas.

23 val. Kauno Paveikslų galerijoje – programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera: tarpdisciplininis šokio spektaklis. **19.30 val.** Kauno miesto muziejuje – parodos **24 d., penktadienį, 19 ir 21 val., 29 d., šeštadienį, 18 val., 23 d., sekmadienį, 12 val.** Kauno Paveikslų galerijoje – programa „**Šokam: Judanti tekstilė**“ tarpdisciplininis šokio spektaklis. **19–30 d.** Fluxus dienos. Fluxus troleibusas specialiai maršrutais Kaune važinės su Fluxus programa.

21 d., penktadienį, 15 ir 19 val., 22 d., šeštadienį, 18 val., 23 d., sekmadienį, 12 val. Kauno Paveikslų galerijoje – programa „**Šokam: Judanti tekstilė**“ tarpdisciplininis šokio spektaklis.

19–30 d. Fluxus dienos. Fluxus troleibusas specialiai maršrutais Kaune važinės su Fluxus programa.

21 d., penktadienį, 15 ir 19 val., 22 d., šeštadienį, 18 val., 23 d., sekmadienį, 12 val. Kauno Paveikslų galerijoje – programa „**Šokam: Judanti tekstilė**“ tarpdisciplininis šokio spektaklis.

28 d., penktadienį, 19 ir 21 val., 29 d., šeštadienį, 18 val., 20 val., lapkričio 24 d., ketvirtadienį, 19 val., gruodžio 1 d., ketvirtadienį, 19 val. Kauno Paveikslų galerijoje – programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera: tarpdisciplininis šokio spektaklis.

Spalio 28 d., penktadienį, 20 ir 22 val., 29 d., šeštadienį, 19 ir 21 val. kavinėje „**Art House**“ – programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera: tarpdisciplininis šokio spektaklis.

Spalio 11 d., penktadienį, 19 ir 21 val., lapkričio 12 d., šeštadienį, 18 ir 20 val. Kau-

no valstybinio dramos teatro Penktuojoje salėje (Laisvės al. 71) – programos „**Šokam: Judanti tekstilė**“ premjera: tarpdisciplininis šokio spektaklis.

Evelina DELECKYTĖ

Pasivaikščiojimas

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

Nežinau, kaip jūs, bet man būtų ganetinai sudėtinga prisiminti save, suvyniotą į penkias baltas palutes, o dar ir raudonas kombinezonas, ir mėlynspalvis, paukštukais išmargintas užtiesaliukas... Tematytė didelės, melsvai žalsvos akys ir maža nosytė. Tenka džiaugtis bent tuo, jog nepamiršo palikti plyšelio iškvępti prasidėjusio gyvenimo oro. Tačiau kad ir kaip ten buvo, nelabai prisimenu, tad negalėčiau pernelyg bartis ant savo gimdytojų. Juk vis viena pirmieji treji metai kaip ir ne mano žinioje, tai jau tėvų mitais ir legendomis apipintų istorijų padarinys apie kopūstuose rastus ar gandrū nešamus vaikus. Tad prisipažinsiu, jog tepamenu tai, kas prasidėjo ne nuo 1991 metų balandžio 21 dienos, o praėjus trejiems metams po mano sunkaus išveržimo į ši pasaulį.

Niekada nepamiršiu mamos sukeistu spagečių ar voratinklių raizgalynu ant galvos ir tėcio, su lašelių formos akiniais bei neatpažintu daiktu rankose žvelgiančiu tiesiai į mane ir į mano triratę transporto priemonę. Tik vėliau supratau, kad ant mamos galvos visai ne makaronai ar vorų darbai, o vadinamasis „cheminis“, o tėtis buvo pasiruošęs užfiksuoti mano varžybas su vėju mūsų svetainėje. Kaip visada, net nespėjus pasiekti finišo, pasigirdavo išvada. Ir vėl subraižytos sienos. Ir vėl barasi, kad nesugebėjau suvaldyti posūkyje savo triracią „žvériuko“.

Rūbas

Jis-Ji nusiperka naują rūbą. Švarų. Baltą. Nematuotą. Paprastą. Pigrąjai brangų. Apdaru vadinamą.

Nusivelka senaji. Papilkėjusi. Juodomis dėmėmis išmargintą skudurą. Brangiai pigų. Savimi vadinamą.

Nuplēšia etiketę. Išiuva prieinamę vertę.

Suplaka dažų flakoną. Raižo atspalvius nuo galvos iki kojų.

Siuva tamsejančias sagas. Sustoja ties viduriu. Bando pabaigti šviesėjančiom. Baigia – juoda.

Trina rankomis. Netelpa savyje.

Iš tiesų buvau tikras velnio vaiskas, bent jau taip užsimindavo mano amžinoji užtarėja ir gyneja nuo beržinės košės ar stovėjimų visuose namų kampuose. Pamenu, sykį neatsiklaususi nuėjau į draudžiamą zoną, vadinančią „küdra“, pasisemti vandenuko. Rodos, nekaltais veiksmas. Net pamiršau apie gigantes varles, laumes ir pelkinius, gyvenančius joje. O gal buvau drąsus vaikas, kad nepabūgau į pasiemią žalsvo vandens. Tik žiū, jau tėtis bėga manęs link taip, lyg pats nebijočių kūdros gyventojų. Ir ką jūs manote? Net nespėjau susigaudyti, ka toko blogo padariau, girdžiu – jau renkama bausmė. Žinoma, ją būčiau priėmusi kaip nedaugelis to meto mano bendraminčių – oriai, be griuvinėjimų ant žemės. Tikriausiai todėl, kad sveikų kelių būčiau pagalėjusi. Tačiau negalėjau susitaikyti su šia mintimi, tad kol gimdytojai bandė priimti „nelengvą“ sprendimą, nusprenzbiau veikti. Nusileidau žemyn, močiutės virtuvės link, kurios seniai né kvapo nelikę, tik „špinis“ radiatoriui, ir tas jau perdažytas. O ten tiek gardumyn: gausybė saldainių – su slyvomis viduje, įvytioti į sidabrinius popierėlius. Greta skumbrės gabalas, prapjauta duona, žinoma, kaip visada Kaziuko alus ir vištų kiausiniai. Ką gi, aš čiupt vieną vištų rankdarbį į šmaukšt į tėcio darbinį batą. Savaime suprantama, dėl mano poelgio bausmė išaugo vos ne dvigubai. O 1996 metais balandžio 24 dieną gimus pa-

grandukei sesei ir vos ne trigubai. Tikriausiai žinote, ką reiškia būti vyriausiu vaiku šeimoje...

Tačiau močiutei padendant nuo bausmių išsisukdavau greičiau, nei tikėdavausi. Vienas jos kojos treptelėjimas – ir tévai nesikésindavo į mano laisvę bent valandą. Tos šešiasdešimt minučių ištrigdavo ilgam. Močiutė, aš, Kaziukas. Trise dorodavome skumbre, užsigerdami obuolių sultimis. Tik Kaziuks atsakydavo ir mieliau išpildavo alaus ir įsimušdavo kiaušinių, betrūkdavo dar tos „küdros“ gyventojos – varlės gigantės. Gaila, bet jis tikriausiai nebūtu tilpusi į stiklinaitę.

Jei dar nelabai aišku, Kaziukas – mano senelis. Nežinau, kodėl, bet senelio vardas jam netiko, tad ir kreipdavausi į jį vardu iki pat jo mirties. Pamenu, kaip eidavome drauge pirkti alaus. Žinoma, aš tik kompaniją palaikydavau. Kaip darbar regiu save, apsilikusia medvilnine marga suknėle ir apsiavusia molio spalvos sandaliukais. Žygiuoju greta. Tuo metu jis traukia iš raudono pakelio „Primos“ cigarečių ir bando užsirūkyti. Bet anukė neleidžia. Nors dar nežinojau, kas tai yra, bet uoslę turėjau, tad susiraudavau it rūgprienis, ir Kaziuks išsidėdavo cigaretę atgal dėžutėn. Tad einame toliau duobėta Šunskų gatve link vieno namo rūsyje įsikūrusio kiosko. Kalbėta, kad ten gyvena ragana. Tai tik iš dalies tiesa, nes kiosko pardavėja turėjo labai didelę ir ilgą nosį, o

Bando užsiūt. Bando priklijuot blizgučius. Išsiuvinėt ornamentinius vaizdus.

Prikabint karoliukų. Uždangstytu užterštumus. Sudaužyti veidrodžių stiklus. Bando...

Išsigasta. Suklumpa. Nebetaiso rūbo. Nusibosta. Gal geidžia kito?

Dėl...

name visada būdavo tamsu. Bet ji neatrodė kaip ragana iš pasakos apie Smieguolę ir septynių nykškukus, kurią prieš pietų miegą sekda vo mama...

Priėjus paslaptingajį kioską, senelis iš kitos kelnių kišenės išsitraukdavo popierinį penkių litų vertės pinigą ir įteikdavo man. Iš pradžių net nusistebėdavau, kai išvysdavau Kaziuko atvaizdą tame rausvame popieriaus gabaliukę. Kiek panašumo jis turėjo su Jonu Jablonskiu: ilgą barzdą, skvarbias akis. Deja, mano senelis nepasižymėjo literatūriniais sugebėjimais kaip lietuvių kalbininkas. Tačiau ne taip jau ir svarbu. Krūva saldumynų, „kinderių“, dar ir jų kolekcija, kurią surinkau vaikštinėdama su seneliu, – net ne tai buvo svarbiausia. Ypatingiausia – eiti greta jo. Ir visai nerūpejo, ar verkė dangus, ar saulė kuteino skruostus, buvo liūdnia ar linksma, ar tévai negalėjo pateisinti mano vaikiškų kiaulysčių, ar, priešingai, gyre mane kaip „šilkinį“ vaiką. Tuomet viskas tarsi pranikdavo. Likdavau su Kaziuku ir neatrastu pauliui. O grįžus namo manęs vėl lyg niekur nieko laukdavo tévai ir močiutė su švelniu šypsniu veide. Gaila tik vieno – kad jau néra penkių litų vertės popierinio, rausvo Kaziuko pinigo, už kurį galéčiau dar kartelį bent valandėlei nusipirkti kelionę kartu su juo į dar gyvuojančią paslapčių kioską...

Jis-Ji nusiperka naują rūbą. Švarų. Baltą. Nematuotą. Paprastą. Pigrąjai brangų. Apdaru vadinamą.

Nusivelka senaji. Papilkėjusi. Juodomis dėmėmis išmargintą skudurą. Brangiai pigų. Savimi vadinamą.

Išmeta šiukslių dėžen. Sudegina. Pavirsta pelena. Išigeria žemén. Pavirsta dūmais. Skrieja dangumi. Palieka ir išsižada. Dėl ko?

Du autobusai

Oranžinė mašina, namas ir dangus.

Baltas šaligatvis, ant kurio netvirtai pūpso telefono būdelė.

Šakomis virtusių medžių aleja.

Stiklinė stotelė, išreminta žmonių veidais.

Septyniasdėšimt penki centai, barškantys palto kišenėj.

Atsiveriančios autobuso durys, išleidžiančios nespėjusius išskristi paukščius.

Būrys vėjo apkabinamų dulkių, susimaišančių su prieš tris dienas iškritusiu sniegu.

Garuojantis nuo speigo Nemunas, kandžiojamas nakties ledų.

Tiltas, padabintas neoniniais stulpais.

Išprotėjė šviesoforai, be palivov spiginantys geltoną SOS signalą.

Susilyginantys su apsaugos švyturėliais.

Aplenkiantys kalnų ir užkylančius pirmiau nei bet kas kitas.

Badaujantys funiklieriai, teberiogantys nuokalnės dugne.

Aukštuma, susipynusi sankryžomis, kertančiomis pastatų šonus.

Oro uostas be lėktuvų, pilotų ir sraigtasparnių.

Užmerkęs prašmatnias akis „Carlstono“ restoranu.

Atgimusios naujagimių parduotuvės priešais Muzikinį teatrą.

Tvirtas įsikibimas į geležinį nuosliuotą kotą.

Reklamos „repeat'as“.

Kažnodėl nesijuoki talžomas rutinos garsų. Gal net nuliūsti pradęs kasdienybės vaizdus.

Regi neoninių nušvitimų, telšianti į ledynų išsviadavusio Nemuno vandenye.

Kyli, bet ne kaip paukštis. Kaip keleivis, sédintis ant raudonais apmušalais apvilklos „sofutės“. Tokia devyniasdešimties centų prabanga. Ir piniginė jau ne tokia stora.

Pamišelis vairuotojas nesivaldo, nes neparodomas pažymėjimas. Partreškia atsipalaikavusias bobutes. Suklumpa reumato iškankinti keliai. Kelios griūva, bandydamos užmušti neišmušamą bilietylį. Gal ne tas maršrutas? Gal ne tas laikas? Nepasiduoda aparatams ir keikia visą švietą.

Vairuotojas dar stipriau paapsaudžia akseleratoriaus pedalą. Praleidžia stotelę po stotelės. Trukdo išskristi. Sugrižti kada nors namo.

Pristabdo tik ties paskutinėja stotele. Nužvelgia pro veidrodėli ir praveria aprasojuisius vartus.

Aš namie...

Nukelta į 5 p.

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Gvidas LATAKAS**Nosys**

kam jeigu ne man
rašyti traktatą apie
didelių žmonių dideles nosis?
dailias nosis, nosis gracijas
etalonines noseles etilines sykias

užteks šiuom kart jei pradžią suskelsiu
ten bus: Gėtės nosis Šilero
nosis mūsojo Donelaičio
atstatyta palei kaulus ir žemes
atkastas kruopščiai

nosis Barboros – kilniausios iš Radvilų
nosis Milašiaus Oskaro supaukštėjusi

Česlovo Milošo šnobelis kai
užsikorė ant sprando dėdei anei
matytas anei girdėtas: parodyk
Paryžių bet pagarbos vertas
kaip trenkė vėliau –
knygos patikrino

nosis Gedos paremta akiniais
Rablė nosis išpurtus nuo vyno
nosis Vijono gėlėmis pakišta
šlovingai išversta Sigito po mėnesiu

ménulio pilno ir nešinio

Kuprevičiaus nosis kuprotoji
Mocarto kakta ir Padegimo kakčius
nes trūksta jau nosių didžių vyru
antakiai Frydos Kalos
taip ir bengiu šią giesmę
strazdo jūs nenustebkit
tegu parašo kiti šauniai
uš geležtė perpus sugalasta
i plytą

Važiuoti dviračiu

ech Jurgis važiuoja dviračiu
koks ten važiavimas perkisus koja
pro rémą nes trukdo balkiuas
važiuot –
dviratis tai virškinis
o Jurgis tik vaikas prikibęs
iš šono dvasna
prie technikos savo minkštimą
prišliejės – o ten geležies virbai
bréziantys apskritimą
greičio konstanta sandalai kiek
apibrizgę kai mikliai sukas
nesimato nei stipnų nei kojų

nei kuo apautos – tik Jurgis
perveria šliužą – kas patikés
kad slibiną
kas pagalvos – kova vyksta bemaž
gracija – Šubertas liečia klavišus
ta kova – ne kova tik ginčas
kirminas pasitraukia
nuo kelio tamasybėn
sulenda į kiautą

Padegimo vaikai

Padegimo vaikai
po Kauną išdrirkę
po svietą pasklidę kaktusai
kaktusėliai menki
spurgeliai
ir didesni flensai
kadais atplešti
nuo šaknies
parištos prie lango

Gvidas LATAKAS. „Lampada“.

(taip pariša lūžusią ranką
kad ramybėje gytu)
nemanyk Gytį neprieisi neprivažiuosi
pats žinai – lango neatlaposi
(ar kad vėjas perpūstų nori)
toks tokį pažins
ir gyvent pavadins
kartu pabūti
jei reiks – pasentи
prieš krūvą metę

Molio skulptūrų vagis

save jis vadina papadžium
suprask žmonos užguitas
nieko ten neužguitas – apsimeta
taip prieš šauniuosius
piešimo katedros gérovus
kad nereikėtų su jais maukti
vaikšto nutriušusiu sakvojažu
nešinas – sultinga asaba

galėtum iš jos prisunkti
dar vieną tekstą: pirmadienis:
barmenas stebeilija į mane
nejaugi įtaria? juk jis
tik pilsto vyną
nieko neišmanydamas
apie svaigulį

kaži tikrai išmano?
užkemšu į kolbą
suplaku užrašau:
laikyt tamsioj vėsioj
ausims neprieinamoj vietoj
o pats prie molio liaunu
siluetų slenku
noriu nurinkti nuo stalo

Užsakymas telefonu

skubu skambinti
nes suprask – sapnas blunka
tai pasakoju užsirašyk
nes prašysiu paveikslę
vadinasi taip – vidury Rablé
šeone – šaunieji gérovai užstale
Paryžiaus fone
už kryžminio lietaus
besitveriās Eifelis
anoks ten bokštas – irgi mat
iš skersaruožio lietaus
susipynęs pavidalais tinklas
kaži kam gaudyti
krytē žiopliams susemti
tai toks abrazdas
paveikslas

Daiktai susikalbėjimui

Tam savo darbe rodžiau
mažus rakandus įlietus
gipso plytose kaip antai
kirvukas 2 vynys saga
raktas nuo užskleštujų durų

jų buvimas greta viens kito
priminė pamirštą raštą
daiktaraštį jei jums tinkta
toksai pasakymas
darbo vadovas siūlė visur
po pasauli nešiotis daiktus
ir taip su žmonėm rokuotis

šit reikia kirvio –
parodai kirvių reik duonos –
maišo gelmėj sugraibai žiauberę
parodai kokiam žlibiui
ir viskas ir jis lenkiasi
prie savo terbos traukia
savo abraką rodo
abudu esame duoniai

nepatogumas viskų su savimi
tamptyti dėl to siūlau imti
mažas daiktų kopijas
kitas nepatogumas jeigu
žmonės tau parodžius mažajį
daiktą neduoda didžiojo
neduoda ir viskas

Sufleris

Vyras kaip lélé
ir ji nebuvu bjauri
girdėjau ir jums persakau
nuotrupas užtenka
vynioti istorijas
leisti iš savęs perlmutrą
ir juo tą šukę¹
aptepti iš gyvenimo
augančiais sluoksniais
kol pačiam nebeliks
vietos savo vežime
nuosavoj kriausklej
taip jau nutinka
jei esi prigimties perlmutro

per mane pralekia marios
teksto aš retas sietas
čia pasakau čia pamirštu
svarbu artistui į lūpas
tam kartui įdėti
sau nelaikau: vyras
kaip lélé o ji nebjauri
suprask leliją
tik aš suflerio kriausklej
su perlo apkaustu
manęs koks esu niekas
nemato nieks nepaklausia
per tiek metų

Dvasios pusiausvyra

nueinu pas Mykolą Pačką
kur jis nuomojas kveterą
pas šeimininkę už Durbino
šnekam – palubėj zuikio kaukolę
žaliai žaliai dažyta
dar pagaliukai
žolės kažkokios
Mykolas aiškina
kaip iš tų smilgų, kaukolės ir rato
žada padirbint amžiną variklį
perpetuum o man tik klausytis
o jam – pasakoti – racija pasitrukia
abejonės liko už tilto
o čia klesti smilgos
ir žalia dvasios pusiausvyra
paaiškinsiu kaip ji atrodo: lazda
o jos galuose butelių kakleliai
žali – per vidurį šniūrgalis
viskas parišta po balkui
kai pasuki sukas ilgai
matyt suderinta
paleidimo
laukia

Kalvis

Frejui atminti

Ar krikštijo tą vaikį?
i tave panašus
aš toks juodakis
nužūrėti galiu
ne kas o doras krikščionis
esu kilimo nuo Tauragės
iš pasienio vagiū
ir plėšikų krašto
nusivedė tévas į kalvę
kad išleisti kur būtų
prisitvenkusį jaunatvés garą
toliau nuo pagundos
snukius daužyti
lakstyti paskui sijonus
kilnoti taurelę su senberniais
jau nebebuvo kada
reikėjo dumples kinkuoti
smūgiais meistrui antrinti

Gvidas LATAKAS. „Kalvis“.

Neskraidantys paukščiai drontai
po šiai dienai
panašūs į žmones
storais pilvais
ir dideliu noru plasnoti
atšiaurūs geležio gabalai
sukritę šalia kito
gali
vandenio prigimtį raibuliuoči
nukalsiu sparnus
ir mesiu pašinus darbus
vienuoj pusej penkios plunksnelės
septynios kitur
išlyginti skaičių ir kilti
ten kur

Kalviui

pasidirbint sparnus
jeigu pats nebūčiau regėjęs
tylėčiau

iš plieno nukalti sparnus
vienuoj pusej penkios
plunksnelės kitoj – septynios
kaip pirštai penki
kaip dienos plaukia septynios

ar kada pailsėsi? tada
kai savo plazdėjimu virš kalnų
nusklesiu

pniaumo-kūju užverti
laikrodij su dangteliu
spūsteliu tiek kiek reikia
neperspaust! įmanu
bet neįdomu
kaip ir kalvių kalvio
rinkimai

kardai ir akys masonų
laisvuji mūrininkų skyde
sakyk jei gyvenimas užspeistų
savo vienoda spalva
i gizelius priimtumei?

imk kūjį ir plunksnas dvi
lyginkim skaičių

Dviguba galva

kodel nežinau
mane traukia traktatai
alchemijos teisingiau alchemija
ir grafika – raižiniai
vaizduoja sėdžius prie krosnies
su dumplémis su svarstyklémis
švinui sverti
vienas – matos pro langą –
jau atitrükęs nuo
nuo gyvenimo meno
vedas vaikiuką –
tam ant galvos puodas
uzstrigo –
kaklas vaikiuko sunkiai
nulaiko dvigubą galvą
trikojis puodas uzstrigo nebliauk
kurgi ta motina plauko?
mane traukia grafika
ir traktatai kas buvo kadais
kvintesencijos
sugulę į futliarus
Alkofribaso mokinio
kiti tepadaro dailiau

Egzamino belaukiant

O aš nesėdžiu ir nelauki egzamino kaip Sigitas Parulskis sanotechniko. Priešingai, kaiendoriuje braukiu šią dieną ir jau laukiu rytojaus. Matau, dar liko trys savaitės ir viena diena be penkiolikos valandų. Bandau susikaupti gamtos tyloje vartydama „Mader“ vadovėli. Padvelkia mutavusių narcizų kvapas, ir jauti, kaip pamažu denaturuoja mietaika. Tikriausiai kaltas per mažas pH, o gal ir per didelis. Gal temperatūra, jau peržengusi savo optimalumą? Gal anglies dioksidas, neduodantis ramybės Arkties ledynams? Arba mamaus plaukų lakanas, plečiantis ozono skyles...

„Nesvarbu, kas, svarbiausia pats statistinis faktas“, – girdžiu, viena akimi žiūrėdama TV3 žinias. Kita vis dar stebiu aminorūgščių seką baltymė. Sakoma, kad genetinis kodas – universalus, todėl visa gyvybė susijusi giminties ryšiais ir yra bendros kilmės... Tuomet prisimenu genų inžinerijos darbo vaisių – avyty Doli. Vargšas transgeninis padarėlis. Toks pat nelaimingas likimas kaip, rodos, ir niekam nesiskaitusios daktariškos dešros be E621.

Kažko svaigsta galva, nesuprasi, ar nuo mokslo, ar nuo modifikuoto maisto. Tikriausiai pasiruošimas egzaminams taip išsekina, kad neatskiriū šiandienos žmogaus nuo kluonuoto.

Kyla dilema, kaip susitarkyti su šia problema. Bandau parašyti hipotezę mąstydamas apie save, apie ateitį... Bandau rasti išeitį. Tuomet dar aštresnis sopolys pvereria mano didžiųjų pusrutulių žievinius centrus, kad ir kaip priesinčiaus, akyse ima merktis, išstumdamos mažytį lašelį iš ašarų liaukos. Svarstau, kas bus, jei nepavyks, kas bus, jei nepatiks... Abejonės išssiklaido, kai prisimenu alkstantį, ligos nualintą našlaitį vaiką – su sudažytomis svajomis, tačiau vis dar besikabinanti į gyvenimą visomis keturiomis ir visais 32 dantimis. Sukaupiu valią ir toliau laukiu egzamino kartu su Louis Armstrongo „What a wonderful world“.

Kita diena. Vėl ta pati rutina, tik jau ne biologijos pamoka, o chemijos paskaita apie metanolį ir etanolį. „2 gramai apakimas, 20 gramų apmimirimas“, – garsiai prabyla PPE (pasi-kartokime prieš egzaminą) vadovėlis. Rodos, eilinis perspėjimas, dažnai pasibaigiantis autoavarija. Iš pradžių sukrėtimas, vėliau – tas pats sugrižimas. Taip ir tėsiasi nesibaigianti pamoka... Ir vėl nespėj „Simpsonų“ pažiūrėti, tik meksiečių serialą apie jausmų daugia-kampį. Pasitelkiu į pagalbą matlanki ir skaičiuoju kampų laipsnius. Vienas daugiau jų turėti, kitas – mažiau, kiti du po lygiai... Kažkokia kardiograma. Net neistebiu, koks iš tiesų yra įvairiakreivis ir įvairialapsnis pasaulis – seniai neegzistuoja koordinacių sistemos. Tik siekis išlieka tas pats – viskā nusipirkti bet kokia kaina.

Tuomet vėl prisidėu prie ažuolinio stalo, atsiverciu istorijos vadovėlių dyliktais klasei ir vieną po kito verčiu naujai „iškeptos“ daugialapės knygos puslapius. Džiugina bent tai, kad pustoris viršelis. Tad iešaukau Krauju užrašytos pagarbos ažuolui, pasiaukojimo savo šalai. Randu skyrių „Lietuva sovietų okupacijos metais“... Verčiu toliau... Graudulys apima pagalvojus apie dabartį...

Po kurio laiko atsiverciu literatūros vadovėlio šeštą skyrių „Eseistiką“. Tą pačią klasėje skaitytą S. Parulskio ištrauką iš esé rinkinio „Nuogi drabužiai“. Dar kartelį peržvelgiu... Bet galvoje visai ne „visagalių“ sanotechnikai, o gegužės 31-ąją artėjantiesi egzaminas. Bandau susikaupti, darsyk skaitau, bet suerzina laikrodžio tikslėjimas, nesutampantis su širdies plakimu.

Baigiu. Klausiu savęs, ką S. Parulskis norėjo pasakyti... Gal tai, kad pasyvumas neišgelbės žmogaus? Tačiau nukrypstai kito kūrinio link – „Siukšlės“. Verčiu mąstyti apie žmogaus gyvenimo beprasmiskumą... Sukirba minčis apie manają paskirtį šioje žemėje. Gal pavys išgydyti bent dalelę apskrėtusio pasaulio. Ko dar daugiau reikia...

Iš atsiminimų „Paveikslų galerija su autoportretu“

Aloyzas TENDZEGOLSKIS

Manau, „Nemuno“ skaitytojas vis dėlto turėtų žinoti, kad šiame atsiminimų fragmente komentuoojamas leidinys – tai Alfonsas Bieliauskas penktoji (paskutinė) memuarų knyga „Basas per duženas“, kurią 2002 m. išleido „Pradū“ leidykla. Visos citatos tikslios (turiu atspaudą su pažymėtais knygos puslapiais), jose nepakeistas nė vienas žodis.

Šitoje „citatų novelėje“ šykštakai rašoma apie pašnekovą Balį Davidavičių – jam daugiau dėmesio skiriama kitose mano atsiminimų dalyse (pvz., „Prislopintos mintys“ – „Šiaurės Atėnai“, 2011-06-17, Nr. 23). Manyčiau, šie atsiminimai kiek neįprasti dėl kritinio (feljetoninio) jų pobūdžio.

Noli tangere...

Išliko atmintyje toks paveikslas: didelėje tuščioje pievoje, Nemuno pusėje, tolėliau nuo miesto ir žmonių, sėdėjome dviese ant šiurkščios marškos, pakaitomis vartydami storą blizgią knygą – sovietinio rašytojo atsiminimus, kokių dar keletas mėtėsi šalima.

Kalbėjomės 2003 metų pavasarį, jau ne pirmą kartą šioje ramioje viejoje, o mano pašnekovas buvo politinis kalnynas Balsys Davidavičius, tuo metu gyvenęs Prienų pensione, beje, seniai įkalbėjęs mane vadinti jį vardu.

Jos sėdėjimo poza man šiek tiek priminė mokyklinius laikus, kai Ilgijų parko pakraštyje jis pasakojo apie Sokratą, stambiomis rankomis pamaldžiai, tarsi klūpmis, laikydamas Platono knygele, tik dabar mums rūpejó ne Platonas: as įdėmiai, retkarčiai gerokai karščiuodamas, komentavau nesenai perskaitytus puslapius, iš anksto mano primargintus visokiai ženklaus ir šauktukais.

Parodytos atsiminimų mintys jam kartais tarsi atimdavo žadą: jis sustingdavo ir tyloje rūsciai nusigreždavo į kairę ar dešinę, nežinodamas, ką sakyt. Mažai užrašiau Balio atsiliepimą, vis tikėdamasis, kad jis pats juos užrašys ir vieną kartą išleis savo memuarus – tada, kai susidarys tinkamesnės sąlygos ir aplinkybės. Tačiau savo minčių jis neužrašė. Ilgainiui išskrido ir tai, ką man kalbėjo. Bet štai išliko tai, ką skaitė...

Pažvelkime į sovietinius atsiminimus politinio kalnio akimis.

Ar galėjo jam patikti šie samprotavimai ir teiginiai?

„Reikėjo juk parengti 13 neploju tomų, kai kuriuos iš visai naujų, pastarausiaisiais metais parašytų ar tu tomo leidimo laiku „pakeliui“ rašomų kūrinių...“

„Kaip sunkiai aš ėjau į šią dieną!“

„Aišku, tai buvo Sizifo darbas, tačiau ar aš kaltas, kad visada stumiau akmenis?..“

Aleksandras MACIJAUSKAS. „Po demonstracijos Kaune. Monologas.“ 1965 m.

„Grumsimės už savo knygas.“

„Pries tai šis romanas rusiškai buvo išleistas leidyklos „Sovietskij pisatelj“ 30000 egz. tiražu.“

„Noli tangere circulos meos!.. – Neliaisk mano skritulių (apskritimų)! O aš išmintingojo protėvio žodžius išsiverčiau šitaip: leiskite man – bet kokiomis sąlygomis – dirbtis savo darbą!..“

„1940-aisiais mes atėjom į švarų idėjų pasauli.“

„Duoti komunistą, kuris atstovauja tautai, liaudžiai, išgyvena dėl nacijos reikalų...“

„Glavlite turimas gal kokių septynių šimtų puslapių draudžiamų skelbių temų ir dalykų rejestras.“

„Liaudies komisaras?.. – Taip, tačiau pirmiausia: rašytojas... Saugumo šefas?.. – Taip... deja...“

„Kadangi rašytojas, – žinokit tai, – visada liks teisus: ką jis nedaryt, kaip negalvot...“

Tiesa, žmogui reikia garbės, ypač menininkui.“

„Teks prastumti į spaudą.“

„Gyvenimas tokis, koks yra ir jo gražinti netenkai: viskai, kas tau priklauso, tenka išsiplivoti. Kitu atveju tavo dalis bus atiduota kitam.“

„Taigi: kaip mokėsim, taip ir šoksim; kaip galėsim – taip gyvensim... Taip rašysim. Leisimės. Grumsimės už savo knygas. Už savo likimą, taip.“

„Reikia mokėti gyventi.“

„Šis pavasaris atnešė man sajunginė premiją už geriausią kūrinių apie šiuolaikinę darbininkų klasę.“

„Premija gauta sunkiai.“

„Aišku, kad LTSR RS valdyba mano romano konkursui nepristatė...“

„Bet „mažasis žiuri“: Markovas, Beliajevas, Zemlianikovas nutarė premiją skirti man...“

„Atvyko iš Maskvos Georgijus Sviridovas – TSRS rašytojų sajungos ir sajunginės profesinių sajungų Centro tarybos literatūrinio konkursu žiuri atsakingasis sekretorius.“

„Žodžiu, dalyvavau konkurse individualiai...“

„Premiją paskyrė man.“

„VPSCT pirmmininkas Šibajevas iškilmingai įteikė (Maskvoje) premijas.“

„Taigi – vienas etapas aiškus. Kai knyga išeis „Sovietskij pisatelj“, ją leis ir „Profizdatas“. Premija 500 rb. ir diplomas, kurį gavau net su kopija...“

„Ir iš viso – kiekvienas žingsnis eina per kovą, kasdien vis sunkesnė ir atkaklesnė. Nors tylia.“

„Ką gi – kelius mes pasirenkam patys; aš visada – sunkiausius.“

„Ir visada tas tarpsnis vertinamas pačiaisiais reikliausiais visuomeniniais kriterijais.“

„Ir vėl vaikščiojau dėl to „kooperatinio“ ir pas Ministru Tarybos Pirmmininką, ir pas miesto Vykdomojo komiteto pirmmininką, ir pas kooperatininių butų bendrijos pirmmininką; pas tą patekti buvę bene sunkiausiai...“

„Paskyriaui, menu, tam pobūviui visą 2700 rublių honorarą, gautą už eilinę Serijos knygą; pakviečiau apie du šimtus svečių bei jaunystės bičiulių, ūžė visos („alaus“, „saldumynų“ ir kitos) tos „Vilijos“ valgyklos salės; šokiams grojo orkestras...“

„O kartais, menu, ji staigiai dirsteleavo į langus, šalia kurių paprastai sėdėdavusi, – kai gatvėje pasigirdavo kokie tomis dienomis jau balsinėti ir piktais triukšmavusiai demonstartantū šūksniai...“

„Noriu baigt!... – menu, sakė ji man, priėjusi per vieno tokio susirinkimo pertraukėlę. – Noriu pabaigti savo mokslinį darbą apie jus!.. Bet labai bijau pavėluoti!.. Nes tai – mano gyvenimo tikslas!.. Visos vilty!.. Ateitis!..“

„Berlyno laikraštis „Der Morgen“ (1989 11 05) šia proga įdėjo ir besišypsancio lietuvių rašytojo nuotrauką.“

„Nepriklausomybės metais ant savo namų stogo laužą susikūrės ir ten savo ankstesnes – tarybinių laikų – knygas deginės garsus anū laikų kritikas...“

„Kaip matot: niekad ir dėl nieko man nereikėjo per daug keistis, gal kartais tik stabtelti ir išvertinti...“

„Nereikalingas? Buvęs? – Kažin.“

„O jeigu, pavyzdžiui, aš nejaučiu reikalo atgailauti, jeigu neturiu dėl ko?...“

Pakaks: knygoje brūkšnių daug, nenorime varginti savo skaitytojo.

O tąkart, išklausęs mano karštą skundą, taip akivaizdžiai pagrįsta citatomis, Balsys netikėtai manęs paklausė:

– Kas ivertins šių puikybės ir demagogijos srautą?..

Po valandėlės susimąstęs pridūrė:

– Ir kas tik necituoja *Noli tangere...* Neiklystantej!.. Taip atsirado ir „Tiesos“ laikraščio pavadinimas...

Paskui kiek linksmai pasakė:

– Ar gali nors vienas sovietinis veikėjas parašyti atsiminimus, nesižavėdamas savimi?..

Mums grįžtant į pensioną, Balsys prisiminė Servanteso „Don Kichotą“, šios knygos pradžią, kurioje išvardyta daugybė romanų – bene visa iškilėjį to meto Ispanijos literatūra. (Ši epiodžiai jam priminė „laužas ant stogo“.) Koridoriuje prie savo kambario Balsys pasikalbėjo su senuku, kuris netrukus atnešė jam pirmąjį garsiojo romano tomar, ir mes išnikeome į VI perskyrimą.

Linksmai aptarėme, kaip Servanteso romane kunigas, kirpejas ir šeimininkė herojaus buveinėje, tiksliau sakant, didžiulėje jo bibliotekoje, padaro kratą – sviedžiai pro langą ir kie me degina stambiastas ir brangiasias knygas, nelaukdami, kol tai padarys patys atsikvošęj autoriai ar kitame kambarje miegantis įspūdingasis pirkėjas, dėl jų pardavęs net savo ariamas žemes... Sie smarkieji tikrintojai negailestingai išmeta į ugni netgi „visas pasakas apie Slovės Pilij“! O kai juos kiek sutrikdo ypač kilni antraštė, jie ištaria:

– Dėl švento šios knygos vardo galima būtų dovanoti jos autoriui už tamsumą, bet, kaip sakoma, „uz kryžiaus slypi velnias“. I ugnį!

Tik mažesnes palieka gyvuoti, ypač pagaili poezijos knygelį, nuspindė, kad šios „nepadarys tiek piktai, kiek padarė riterinės“.

Nepažįstami žmonės

Danguolė ANDRIJAUSKAITĖ

Gražiai apsirengė

Nepažįstami žmonės šypsosi. Ko gero, prieš ateidami, gal jau išlipę iš mašinėlės, pasakė vieni kitiems ką nors gera. Tikriausiai pasakė. Arba juokinga.

Man – koridoriumi iki galo. Šlepsi, minu. Ne einu, o slystu gelstu linoleumu. Pabandyk perėiti ilgą koridorių pastumdamas pėdą dešimtį centimetru, ir supras, kodėl tiek daug žmonių mane matu.

Laimutė? Dvidešimt šešta palata. Paklausė, pasakau. Maža juoda moterytė. Kai aną sykį lankė, tai neimk, dar užsikrėsi, čia tokia ligoninė. Taip riktelėjo ant vaiko, taip... O ji paskui verkė verkė. Tiesė vaku saldaimių, bet kad jau šitaip pasakė.

Kaži, kiek pabus šitie?

Valgau stovėdama, irgi mato. Kitai prašalaitei sakau, kad maistu neapsidrabstyčiau, dėl to taip. Sveikesnieji ir šiaip tvarkingesnėji čia rodom pagarbą žmonių darbui. Saugom drabužius, garsiai gailimės aplieję, sutepe patalynę. Vyrai slapčia vis parūko. Vienas yra geruolis. Tik pasninga, už kastuvu ir į lauką. Personalui gerai.

Mažiau skauda

Šiandien kovo aštuntoji. Skauda nugara, kaip ir vakar, kaip anksčiau. Nesikeliu. Nors galiu. Dėl to, kad galiu, palatos kaimynės mane laiko sveika. Televizorius koridoriuje kaip visada šventadieniais rodo koncertus. Artistai šokinėja, scenoje pilna mėlynų dūmų. Turbūt taip gražiau, ir netrošku jiems. Kai išsitaikai prie televizoriaus, gali matyti, kaip tvarkosi slaugutės, kas ateina į skyrių ir kas išeina. Nenoriu keltis.

Tarpdury Boleslovas, paskendės savo dirbtiniuos kailiuos. Ar nieko nenoriu iš parduotuvės? Niurkteliu, kad nieko, jis šlubčiodamas, nes kojoj negyjanti žaizda, ne sau tollyn, o arty, klausia,

ar man tebeskauda. Bet jau mažiau negu vakar, – sako, ne tiek klausia, kiek linki, ir užjaudamas paibučiuoja į žandą. Prie kitos lovos sėdinti mūsų močiute vadinosios duktė gal ir nepamatė per savo mėlynus akinius. O jei matė, tai jai dėl to juk nei šilta, nei šalta. Ir man kas iš to papučiavimo. Geras žmogelis, draugiškas, neįkyrus. Gal ir supranta, kaip man yra: degus gaisre, paskui du insultai, darbar depresija. Daktaras sako, depresija man yra didžioji ar kaži kokia tikra. Išeitų, sunki. Gal Boleslovas ir gali suprasti, juk paties sveikata nekokia.

Kitoj pusėj vakar paguldė čigone. Tokia didelė, megztinis užsegatas tūk po kaklu, kitur nesueina. Viša laiką miega. Seselė pasakė, kad pietūs, paliko padékliuką ant spinotelės. Kur ji kelsis su savo migdomuoj dėžute atvažiavusi. Tos dėžėlės nei daktaras, nei kas kitas nematė. Atims, jei pamatys. Žadinau ir aš, nenoriu valgyti, tik burbtelėjo. Po pietų seselė ateis su vaistais, jų negali neisertti. O kaip gerti, jei skrandis alkanas. Negerai vaistai ant tuščios. Graužia, tas édimas nesibaigs nei dieną, nei naktį, o jei pasiskuši, arba pasakys kokį žodį, arba šit tau dar tabletė, kitokia. Neblogas mūsų daktaras. Krinta į akis jo tamsūs kaip anglimi nupaišyti antakiai, nors žmogus jis pagyvenęs ir žilstelėjës. Todėl ir keisti tie juodi brūkšniai. Juk kol žmogus jaunas, ir jo antakiai jauni, o kai ne – viskas ne.

Aplink tik seni. Ir lankytosai savom lazdiukėm kaukši arba įlinguoja tyliai. Palinkę, nedaug tiesių. Nebent dukterys ateina tiesios, kai kurios perkarusios. Gal maiistas neina į kūnā, gal tyčia mažai valgo. Nepabūna įlgiau, turbūt kad kitų negalės neisertti į gražius jų drabužius ir gyvenimus.

Jau matė

Bolius turbūt pareis su gérbybėm ne tik sau. Aną dieną plaučiai sergentis vyras iš jo palatos paprašė mineralinio. Litų neturėjo, niekas nelankė. Jau nevalgė, bet paprašė: mineralinio. Susimetėm po kelis

centus, Boleslovas kailinius jau apsivilkė, viena koja čia, kita ten. Grįžęs iš karto atidare „Vytautą“, vanduo smagiai sušnypstę, lyg supykęs, lyg apsidžiaugęs. Žmogus to nematė, tom dienom jau nebesižvalgę, tik prieš save žiūréjo. Reikdavo kaskart pro jo žvelgimą praeiti, lova tiesiai prieš duris su permatomu stiklu. Nesinorėdavo to žiūréjimo žmogui gadinti, o gal jau ir negalėjom, nežinia, ar jis matė mus. Bet kad kažką matydavo – tai tikrai. Taip tiesiai prieš save, taip gylin. Naujas žmogus, atsiradęs lovoje priesais duris, kai tik anas nustojo žiūrėti į gyli, dažniausiai sedi arba guli ant šono. Vargo bitė, *zeimeris* ranką nupjovė. Dabar jau ramus, kartais šypsosi. Sakė, iš čia važiuos pas ūkininką, savo šeimininką, kur ta nelaimė ir atsitiko. Nes pas sūnų gyventi nenori. Suprasi. Turbūt ne nenori, o negali, nors tas, sako, kviečia. Buvo atvažiavęs su visa šeimyna. Kai suejó, duris su stiklo langu paliko atidarytas, lyg taip vietos būtų daugiau. Vilkos žemės palatus, o neradę, kur pasikabinti, sudėjo ant tualetinės kėdės. Bet ji švari, mūsų slaugutės sukasi ir sukas. Ypač kai jų vyriausia yra. Labai reikli, kaip ji pasako, taip ir turi būti.

Tokie pinigai

Tebesėdi anos duktė, šnekasi. Kitoj pusėj parpia. Vėl teks nemiegoti, kai naftą blaškysis. Net senolė iš pasienio, ji čia jau kažkelinti metai, cīgonei vakar pasakė, kad ji, naujokė, *nesiūmintų*. Gal per visą ménės nieko o nieko nepasakė, o vakar: *nešumavok* naujokė būdama! Juokiausia garsiai, ir beveik nekalbančioji dėl to nesupuko. Suprato. O galvojau, kad ji jau nebemoka jokių žodžių. Tylės vėl savaite ar dvi. Kai duodi kokį saldumyną, nusiypso rami, patenkinta. Ir žemyn makteli barzdą, kol atremia į mėlynos skarelės mazgą – ačiū. Bet taip tyliai, visai be garso. Vis tiek tą jos „ačiū“ labiau pamatai, nei išgirsti.

Ateina Bolius. Néra didelio ūgio, o paskendės kailiniuose atrodo dar mažesnis. Tikrai ateina. Turi spėti atsikelti. Ištisia gėlių

Aleksandras MACIJAUSKAS. „Išeinantys medžiai“. 1982 m.

puokštę. Boleslovai, ar išprotėjai, tokie pinigai!

Nieko nesako. Šypsosi man į akis, mato: ne pykstu, ne baruos, tik šnekai, kad netylečiau. Gėlės tokios gražios.

Noriu suktis iš kailių glėbio, nuo blizgių dirbtinių serių. Bet jie padvelkia kaip gyvi. Taip kvepėdavo mūsų šuo. Akys niekuo nežvelgė, atrodė, Margio žiūréjimas pasibaigdavo, kur prasidėjės, snukutyje. Kai palikdavau jį, paglostytą, pakalbintą, nelėkdavo prie savo dubenio ar kaulo. Isibėgėjės daudžavosi į orą, persokdavo grandinę, vėl išibėgėdavo, vėl daudžavosi. Ir pasenęs taip. Ar negalėjo suprasti, kad kiekvienas nesitaikytumas su išsiskyrimu jį patį dalys pusiau?

Kad nenukirstu

Vakare slaugutės ir sesutės būtinai klaus, iš kur toookios gėlės. Garsiai džiaugsis, skubės tvarkytis ir nejaus, kad iš tikrujų jų šir-

dys liūdnos. Tą liūdnumą labiau išgirsti, nei pamatyti galéatum.

„Tulži“ varantis vaistažolių mišinys. Virškinimo negalavimams, spažminiams skausmams pilve, po dešiniuoju šonkaulių lanku, pilvo pūtimui mažinti.“ Reikia užpilti, uždengti, perkošti, išspaussti, gerti. Saugoti nuo vaikų ir laikyti tamsoje.

Pastininkė paliko popierėlį, padavinimas „Užtirkinta senatvė“. Turėčiau sužinoti, kaip taupytį ir investuoti. Ką tai reiškia? Mano visaverčiam gyvenimui užtikrinti, kai būsiu pensininkė, reikėtų septyniasdešimt procentų buvusių pajamų. O gausiu dvidešimt ar keturiadesimt, jei jau šiandien nepradėsiu kaupti. Rūpestingas bankas. Né vienas medis nebuvo nukirstas, rūpestingasis popierėlis padarytas iš perdirbtos, kartą jau buvusio popieriaus. Taip parašyta.

Vanduo jau šneka. Užpilu, uždengiu. Turėtu baigtis po dešiniuoju šonkaulių lanku. Nežinau, ką daryti su dailiuoju popierėliu. Norėčiau, kad ir kitą kartą medis nemirtų.

savotiška meilės joga kvadratu.

Karlas Jaspersas mini dar vieną, paprastai praižiurimą Kristaus gyvenimo pavyzdį. Esą Kristaus pavyzdys rodo, jog galima žengti per gyvenimą nesusieidžiant į aštrias gyvenimo briaunas, nesusieidžiant savo vidaus, nepaisant visų nukankinto Dievo išorinių žaizdų. Nesusieisti čia reiškia nepajusti neapykantos, neužsiteršti nemeilės pūliais, dirglumu kitam asmeniui. Neapykanta čia suprantama kaip nuodingiausi sielos pūliai, o meilė kaip gydomoji galia. Galimas daiktas, taip suprantama totalinė meilė yra pati išmintis.

F. Nietzsche sako – problema ta, jog pasaulyje buvo tik vienas krikščionis, t. y. Jėzus Kristus. Kita vertus, F. Dostoevskis romane Idiotas yra pabandę išsivaizduoti tas gyvenimo antinomijas, kurias realiai kuria krikščionybės kaip meilės religijos priesakai. Idiotizmas čia suprantamas kaip aukščiausioji išmintis.

Ar meilė gali būti išmintinga?

Edvardas Čiuldė

Pagonišką antiką iš principo galima būtų priešpastatyti po jos atsiradusiai krikščionybei kaip išminties meilės kultūrą meilės išminties suprakultūriniam nuotykiui. Išminties meilė versus meilės išmintis! Apie ką čia kalbame?

Pirmuoju atveju turime progą pastebeti, jog antika iš esmės buvo filosofinė kultūra, šioje epochoje filosofija (gr. phileo – myliu + sophia – išmintis) tapo vienijančiu anuo meto kultūrės apraiškas veiksniu. Apskritai galime sakyti, jog antika buvo filosofijos „aukso amžius“. Savo ruožtu visi gerai žinome, jog pagrindiniu kultūros organizatoriumi viduramžiais tapo Bažnyčia, tačiau liežuvis neapsiverčia tvirtinti, jo ši epocha yra krikščioniško tikėjimo „aukso amžiumi“. Esmė ta, jog išminties meilė ir meilės išmintis yra siekiamybės, tačiau antruoju atveju siekiamybė turi daugiau

empirinių išimčių, labiau prieštarauja kasdieninei praktikai, nurodo į intriguojantį neįmanomybės idealą ir drauge byloja apie neispredžiamą prigimties konfliktą.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog konfliktas akivaizdesnis būtent pirmuoju atveju, kai išminties meilės orientyras sykiu rodo ir tam tikrą apsiribojimą (išmintį galima mylėti, bet jos neįmanoma turėti savo dispozicijoje), o meilės išminties galimybės nuoroda užmena mišlę apie tokią meilės duotybę, kuri pati yra išmintis. Tačiau čia ir išskyla „empirinio argumento“ skambiai diktuojamas klausimas – ar meilė iš principo gali kada nors būti išmintinga, o jeigu taip, jeigu šis meilės išminties principas nėra vien idealus pageidavimas, bet drauge ir tikrovę formuojanti pajėga, kyla kitas klausimas – kokios yra šio principo gyvybingumo ir galimo tikrovės sąlygos?

Sakoma, meilė – akla. Taigi

iprasta manyti, jog meilė yra priešinga stichija nei apdairumas, mojėjimas apskaičiuoti, nei, tarkime, gyvenimiškoji išmintis. Kyla įspūdis, jog ieškodami išminties meilėje, drauge aprigojome meilės tapsmo beribiškumą. Galų gale, jeigu kalbame ne apie mums labiausiai žinomas, įprastus meilės pavyzdžius, o apie krikščionybę kaip meilės religiją, pravartu paklausti – kokia išmintis yra užkoduota, sakykime, tokiamo krikščionybės priesake: jeigu tau davė per kairį žandą, būk geras – atsuk dešinį?! Ką toks infantilumas, - pasakys dažnas, - turi bendro su išmintimi? Galimas daiktas, krikščionybės imperatyvas „mylėk savo artimą kaip pats save“ neipareigoja lygiai tokiu pat būdu mylėti savo priešus, tačiau įpareigojimas atleisti savo kaltininkams paliepliuoja į tą pačią meilės užduotį. Iš tiesų, kaip būtų galima atleisti be meilės? Kita vertus, akivaizdu ir tai, jog neįmanoma prisiversti

mylėti, mylėti pagal įsakymą, įpareigojimą. Taigi galima sakyti, jog krikščionybė yra neįmanomybė, bet su išlyga – neįmanomybė čia reiškia ne grynai negatyvų santykį, bet ribinį iššūkį, viršijantį žmogaus galimybes.

Kaip minėta, neįmanomybė néra vien tik negatyvus tikrovės aprigojimas. Kaip neįmanomybė galiapti įmanoma rodo pasaulio lengvosios atletikos čempionato pavyzdys, kai į sprinto rungties pusfinalį pateko žmogus be kojų, galų gale prisiimkime tai, kokius šiurpinančius vaizduotę triukus nuo senų laikų įgalina demonstruoti jogos psichofiziologinės technologijos. Kita vertus, krikščionybės kvietimas mylėti savo artimą kaip pats save“ neipareigoja lygiai tokiu pat būdu mylėti savo priešus, tačiau įpareigojimas atleisti savo kaltininkams paliepliuoja į tą pačią meilės užduotį. Iš tiesų, kaip būtų galima atleisti be meilės? Kita vertus, akivaizdu ir tai, jog neįmanoma prisiversti

Kūrybinė dråsa ir baimé

„Pakelés šunytyje“ Cz. Miloszas rašė: „Tikriausia neįmanoma nieko pasiekti nebūnant įsitikinus savo pranašumu. O šis atsiranda žiūrint į kitų pasiekimus tarsi per apsuktą žiūroną. Ir paskui sunku išsivaduoti iš padarytos skriaudos jausmo“. Du „Nemuno“ klausimai Vytautui STANKUI:

I

– Kūrybinė dråsa – kas tai? Kiek ji siejasi su kūrėjo talentu, intelekto galia, vitaline, dvasine, gyvenimiskaja patirtimi, vidine stiprybe? O gal tai arčiau troškimo apsinuoginti, atsiverti, parodyti slapčiausias, intymiausias savo minčių, potyrių, „nuodémingiausių“ vizijų kerteles? Be to, šiai laikais sparčiai populiarėja dar viena „dråsos“ rūšis – narsa neišmanyti amato pagrindų, ignoruoti tradiciją ir kūrybinę palikimą, į šuns dienas išdėti visus autoritetus, arogantiškai manyti, jog tik nuo tavęs ar tavo kartos ir prasidėda tikroji kūryba. Ar tai néra jau meninio chuliganizmo požymiai? Bet gal ir jis, tarkim, saikingai dozuojamas, gali būti perspektyvus bei vaisingas?

II

– O kas yra kūrybinė nedråsa, sutrikimas, netgi baimé? Ką galėtumėte pasakyti ir apie Lietuvos, ir apie globalizuoto pasaulio provincijos menininko sindromą? Gal tokis visai neegzistuoja?

Narciso FREIMANO nuotrauka

I-II

– Kai tave iš miego prikelia skambutis, pranešantis apie artimo mirtį, susivoki, kaip viskas trapa. Tai nereiškia, kad iki tol šito suvokimo galvoje nebuvo. Buvo. Kažkuriame smegeninės užkabolyje. O dabar jis atsistojo ant stalio demonstruoja ir šoka. Šoka bepimpalį kadrilį (suvokimai dažniausiai esti belyčiai). Ir jo nenu-siplausi šaltu vandeniu nuo veido. Nenuplausi įvairiais spirituotais gérimalis. Tiesiog reikia išlaukti. Galiausiai jis pavargs šokti. Tada grįš į vieną iš užkaborių. Iki kito karto...

O kas ta kūrybinė dråsa? Nesu-tikras, ar tokios apskritai esama. Jeigu esama – kur derėtų dairytis. Kai sėdi priešais tuščią popieriaus lapą su rašikliu (taip ir neišmokau rašyti eileraščių kompiuteriu), ne-pastebėjau, kad apniktą kūrybi-nė dråsa. Sėdi, žiūri į tuščią, pats suprantai esąs tuščias, tada ima kažkas girgždėti... Iš to girgždėjimo atsiranda žodžiai, eilutės. Kar-

tais, kai pasiseka, eileraštis.

Atsiradus jam kartu ateina tokis vidinis cenzorius ir kritikas. Dažniausiai nedidelio ūgio, nenusa-komo išsilavinimo ir amžiaus vyras su akinukais, vienoje rankoje turintis morką, o kitoje spaudžiantis kamertoną. Pasižiūri į tai, ką pripeckojai ant popieriaus, pa-kraipo nosį, pasitaiso akinius, atsikanda morkos. Kramto, žiūri tau į akis ir sako: Tai ką čia šūdą pri-rašei, ką? Néra nei kaip apsiginti, nei kuo prisdengti... Tada jis su-duoda į kamertoną, šis virpa... Va taip turi skambėti eileraštis, va taip! Ar aišku? Aišku tiek, kad turi skambėti ne taip, kaip dabar ant popieriaus.

Imi braukyti. Iš vienos pusės tarsi šiokia tokia nepagarba savo paties parašytam žodžiu, bet iš kitos – vaismedžio šakas geneti-būtina. Ir genėji. Dråsiai. Nežinau, kiek tai siejasi su talentu, intelekto galia ar visokeriopa patirtimi. Turbūt siejasi. Kaip raše vienas draugas: „Viskas siejas nematomom sijom.“

Genédamas medži turi žinoti, kaip ir kokias šakas pjauti. O genédamas „eilerašt“ gali pasikliauti nebenet nuo jauta, nes kokio nors tikro, apibrėžto ir aiškaus žinojimo, mano supratimu, čia néra ir ne-būna. Viskas, ko galima siekti – stengtis suderinti vidinio kritiko kamertono skambesi su rašomo teksto skambesi. Kad būtų kuo panašesni. Kartais pasiseka. Kartais ne.

Dråsa kurti ir dråsa prisipažinti, kad darai tai ne vien sau, turbūt yra viena iš „kūrybinės dråsos“ sudedamųjų dalių. O kam visa tai? Sunku pasakyti... Neseniai perskaitytos Vitalijaus Sertakovo knygos „Nubudės demonas“ pagrindinis herojus suvokia, kad viskas, absoliučiai viskas, ką jis daro ar darė, yra tam, kad patiktu moterims. Šokiai, krepšinis, motociklai, mašinos, puošnūs drabužiai, pinigai, vakarėliai, gyvenamasis būstas, tapetai ant sienu, pomėgiai... Iš dalies – tai tiesa.

Ko gero, man priimtinesnis Umberto Eco požiūris: „Netikiu,

kad yra rašančiųjų vien tik sau. Mano manymu, rašymas yra meilės aktas – rašome tam, kad kai ką perduotume kitiems. Kai ką pra-neštume. Pasidalystume su kita is savo jausmais. Klausimas, kaip il-gai išliks tavo darbai, yra esminis kiekvienam rašytojui – ne tik ro-manistui ar poetui. Tai panašu į viltį, jog tavo vaikai – savo tévus. Kiekvienas tiki tēstinumu. Rašytojas, tvirtinantis, kad jam nerūpi jo knygos likimas, yra papras-čiausias melagis. Panašūs žodžiai téra noras įtikti žurnalistams“ (<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-08-29-umberto-eco-kintanti-kultura-kritinis-masytas-ir-juko-galia/65868>).

Tēstinumas. Taigi. Man irgi rū-pi kiekvieno mano knygos egzem-plioriaus likimas. Kur jie dabar? Ką veikia? Viliosi, bent viena iš visų knygų pasitarnavo ir atrado savo vietą po klibančio stalo koja kokio nors žmogaus namuose. Jos gyvena savo gyvenimus, ne-priklasomus nuo manęs. Ir tatai,

mano galva, yra puiku.

Technologijų amžiuje žmogus, ilgai maudomas informaciniame sraute, kladinamas prekių žen-klų, naujienu, reklamų, ilgainiui pats užsimanoapti šio srauto da-limi, pavirsti prekiui ženklui arba naujiena. Todėl ir vadinaujų blogerių pilnos pakampės, ir inter-netinių kūrybos svetainių apstu. Apstu ir jų lankytuojų. Litera-tūros ir kultūros vartotojų. O tai jau truputėli... tarkime – nekve-pia.

Asmeniškai man nekyla noras ką nors išdėti į šuns dienas. Juoba autoritetus. Juk didžioji dalis au-toritetų mirę. Kaip juos išdėsi? Jie dabar iki galio išmano amatą, ne tik jo pagrindus. Gal net patys ta-po jo dalimi. Kaip ir meninis chuliganizmas (čia reikėtų pabrėžti žodį „meninis“) yra literatūrinio proceso dalis. Gali būti ir saikin-gai dozuojamas, ir perspektyvus, ir vaisingas.

Aš nežinau, kas yra mano kar-ta. Čia galėčiau pakartoti savo at-sakymą „Metų“ anketai, kurioje buvo klausimas apie specifines mano kartos problemas. Vis dar te-bemanau, kad pagrindinė mano kartos problema yra ta, kad néra mano kartos. Bet anokia tai pro-blema...

Ir vargu ar dråsa įmanoma be baimės.

Ko gero, kūrybinė nedråsa – ki-ta kūrybinės dråsos pusė. Kitaip tariant, abi jos sudaro vientisą kū-rinį. Ir jei tekstas gimsta – dažniausiai iš baimės. Iš nerimo. Iš praradimo. Iš susivokimo, kaip viskas yra trapu. Iš pojūcio, kad nesugebi atrasti. „Tavo eilės pui-kios. Bet man nepatinka žodžiai. Tad, prašau, atsiusk man eilerašt iki žodžių“ (Seung Sahn). Eileraštis iki žodžių... Nežinau, ar kada nors yra pavykę parašyti tokį. Dar labiau nežinau, ar kada nors pasi-seks. Čia galima imti ir bandyti save apgauti, kad yra pavykę ar bent jau pavyks. O apgauti save – ne taip jau paprasta... Kur kas dažniau tai, ką vadiname savimi, ap-gaudinėja mus pačius.

Apie Lietuvos ir apie globali-zuoto pasaulio provincijos menininko sindromą nelabai ką tegaliu pasakyti. Jei manęs paklaus-tu, kodėl rašau eileraščius, atsakyčiau, jog tai darau todėl, kad esu rašliavotojas. Kiek tie tekstai yra provincialūs – ne man spręsti. O kas man?

Man lieka toliau važiuoti šio pasaulio traukiniu. Ir mokytis ne-būti jo keleiviu.

Skelbiamas Kazimiero Barėno literatūrinės premijos konkursas

Panėvėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji bibliote-ka skelbia Kazimiero Barėno literatūrinės premijos konkursą. Premija skiriama už jauno autoriaus (iki 35 metų amžiaus) prozos knygą, išleista per pastaruosius dvejus kalendorinius metus. Kandidatūras premijai gauti kviečiame siūlyti fizinius as-menis, valstybines, nevalstybines ins-tituicijas ar kūrybines sąjungas.

Kazimiero Barėno literatūrinė premija įsteigta 2007 m. Marijos ir Kazimiero Barėnų sumanymu paska-tinti jauną gabų prozininką. Šiai me-tais šia premija bus apdovanotas jau ketvirtasis autorius. 2008 m. premi-

jos laureate tapo Laura Sintija Černiauskaitė už romaną „Benedikto slenksciai“, 2009-ųjų premijos laureatas – Andrius Jakuciūnas už romana „Tėvynė“, 2010 m. laureate tapo Ieva Toleikytė už apskymų knygą „Garstyčių namas“.

Siūlymus iki šių metų **spalio 1 d.** siūlykite paštu G. Petkevičaitės-Bitės viešajai bibliotekai adresu: Respublikos g. 14, 35184 Panėvėžys. Juose nurodykite autoriaus vardą,

pavardę, knygos pavadinimą ir iš-leidimo metus, pateikite trumpą pre-tendento gyvenimo ir kūrybinės veiklos aprašymą bei jį siūlančio fizinio ar juridinio asmens rekomendaciją.

Premijos nuostatus rasite G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliote-kos interneto svetainėje www.pavb.lt/.

Panėvėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos informacija

Novelės vakaras Veliuonoje

Rugėjė 30 d. penktadienį,

11 val. rašytojai ir svečiai susitinka prie ažuolo skulptūros-rodyklės ties kelio Kaunas-Jurbarkas posūkiu į Klangius, lanko Petro Cvirkos me-morialinę sodybą-muziejų.

13 val. ekskursija po Veliuonos krašto kultūros paveldo objektus.

15 val. Novelės vakaras Veliuonos kultūros centre.

***

Ant stalo – dvi knygos. Anotacijoje teigiami – neva apie dramblį, kuris laiko pasaulį. Viena versta į anglų, kita į vokiečių kalbos.

Iš esmės beveik vienodos. Skirtumas nežymus – tarsi pirmosios autorius raše drėgnu susižavėjusios paauglės žvilgsniu glostydamas Micką Jaggerį, antrosios – kokį Tibeto vienuoli.

O dramblį abu pražiopsojo.

***

Žmonės, nesąmoningai sekdamai Koheletu, mėgsta kartoti: į ka-pą nieko nesusineši – nei turtų, nei šlovės, nei valdžios, nei kitų žemiskų gėrybių.

Rytai patikslina: nieko, išskyrus karmą.

Gal ir tiesa, o gal tiktais dar vien slasteliai nepatyruosioms kalbos pelytėms (arba: kalbos nepatyruosioms).

Mat joms mintijimas aforistiškas atrodo tik tuomet, kai tampa siek tiek aferistiškas.

cave canem

Vis daugiau rudens

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Ruduo. Tai laikas, kai rytmę virš pievų neskuba sklaidytis vėsus rūkas, o vakarais greičiau atšala nosis. Laikas, kai vis dažniau tenka pareiti šlapiaisiai batais ir kišenėse ieškoti nosinių. Kai pardavinėjami sodų obuoliai ir darželių jurginai. Kai plinta nostalgija ir dažniau norisi poezijos, žvakų, cinamon ir gvazdikėliais kvepiančio vyno bei draugijos arba bet ko kito, kas ištengtū šalin nuginti prabudusį liūdnumą. Tai laikas, kai saulės laidos ir tekėjimo duomenys kinta tamsumos naudai. Kai patyrė žvejai pakrantėse kantrai tyko grobio, kol vandens temperatūra pernelyg nenukrīto. Languose anksčiau išsižiebia šviesos, auga mokesčiai už elektrą. Colis po colio didesni rudens žingsniai. Dangus prisitraukia arčiau žolės, o žolė arčiau grunto.

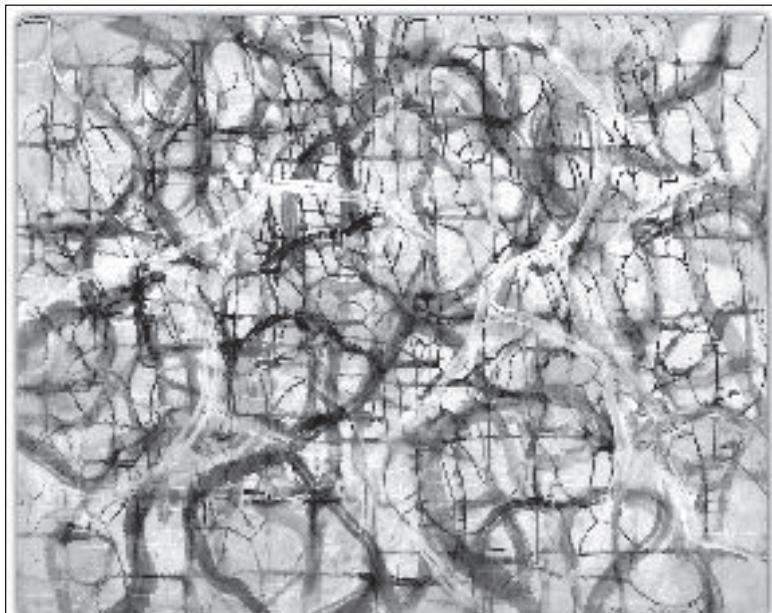
Kaip tyčia, „Aukso pjūvio“ galerijoje „Duetų“ ciklą pratęsianti naujoji Arūno Vaitkūno (1956–2005) ir Eugenijaus Varkulevičiaus-Varkalio (g. 1956 m.) paroda – rudeniška. Visų pirmą dėl bendro kolorito. A. Vaitkūno paletė sodri, „surinkta“ vystančioje gamtoje, E. Varkulevičiaus spalvos – ramios, nerėkiančios, be įtampos, padūmavusios. Antra, dėl motyvų. E. Varkalio drobėse – žemos, rudens ir nakties temos, A. Vaitkūno – pūvantys obuoliai, nykstanti žolė, gamtos kitimas. Abiem autoriams gamta – atspirties taškas, vienam – meditatyvaus nusiteikimo prielaida, kitam – neišsenkantis spalvinų derinių šaltinis.

„Arūnui kaip tapytojui buvo svarbu „pasikrauti“ keistiesių spalvinių derinių. Isėjęs į gamtą jis ieškodavo niuansų, pasitirkindavo spalvas natūroje, nes bijojo, kad dirbtuvėje gali nuklysti į dekoratyvumą. Stengėsi, kad paletė būtų kuo turtingesnė. Jo darbai turi reaļų pagrindą, tačiau nutaptyti ne būtinai laukę“, – pasakoja tapytojo žmona, dailininkė Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnenė iš priduria, kad išėjimas iš interjero į atvirą erdvę prilygsta išižiūrėjimui į tekantį vandenį ir vystančią žolę. Tai gerai pažįstama ir E. Varkulevičiui. Gyvenant senamiestyje savotiškas dailininko ritualas buvo pasivaikščiojimai Santakoje: „Pamedituoju. Parsinešu iš „medžioklės“ šakelių, koklių. Kai Nemunas nusėda, ten būna visokių įdomybų. Filosofiškas vandens tekėjimas primena, kad nieko negali paminti iš gyvenimo.“ Prie vandens patirtus išpūdžius tapytojas perkelia į drobes perteikdamas gyvybę, amžinybę, begalybę. „Mano darbuose nėra nei pradžios, nei pabaigos. Atrodo, tokį paveikslą dar galima testi kad ir per visą sieną, nes nėra centro“, – sakė dailininkas. Bet struktūra tvirta, kompozicija švariai išgrynta. Tapydamas E. Varkalis pasikliauna intuicija: „Dažas turi nukristi geroj vietoj, bet kol taip atsitinka, pusę darbų išmetu – ne visi pasiseka. Abstrakcijoje ir žavi tai, kad nežinių, kaip ji atrodys. Tačiau atsitiktinumą reikia perkelti į estetinę kategoriją. Gamtoje apstu gylių, vandens, išplovimų, todėl ir aš naudoju liejimą: dažas išstyska, nubėga, tik ji reikia valdyti, kad gautum darinių visumą.“

Kai gamtinis ruduo pasiveja kaledorinių, keičiasi aplinkos koloritas. „Spalvoje slypi informacija“, – pasakyti dailininkas A. Vaitkūnas. Todėl jo tapyba – grynoji, tikinti ir pasitikinti spalvos ir potėpio gesto vidine jėga. Tapytojų masino „pats tapymo procesas, medžiagos ir jų sąveika, potėpio ir formato dydžiai,

Arūnas VAITKŪNAS. „Proceso pasekmės“.

Eugenijaus VARKULEVIČIAUS drobė.

dažų specifika, prigimtis ir sluoksniniai. Pirminis prisilietimas, pirmi spalvos, pigmentai“ (iš knygos „Toksy gyvenimo kvapas“, Aušra Barzdukaitė-Vaitkūnenė, 2009, p. 63). Spalva gali šnekėti apie būseną, informuoti apie kažkokį jutimą, keitimąsi. Todėl ji tapytojui tapo svarbesne už siužetą. Mostais paliekamas potėpis turi galiai paprasčiaus motyvams suteikti vidinio išgyvenimo, įtampos prieskonį. Kad ir paveiksle „Žolių vartai“ (2000 m): drobės paviršių laužyta vertikalia trajektorija kerta plačios deguto juodumo linijos. Prie jų šliejasi pri-slopintas violetas, aviečių raudonis

ir skaidrus mėlynumas. Tieki viršuje, tiek apačioje šias spalvas pristabdo drumstai pilki ir žemės rudumo horizontalia kryptimi užtepti plotai, ženklinantys savotišką žemės – apačioje – ir dangaus – viršuje – liniją, stabdantys vertikalių veržiamasi. Tapyta pastoziškai, nuo krašto iki krašto. Siužetas, regis, visai paprastas, nusižiūrėtas kaime. Neigyvenamos sodybos link vedė aukštominis, į raizgalus susipynusios žolėmis beužželiantis takelis. Jos tarytum vartai, per kuriuos patenkama į sodybą. Atrodo – tik kažkokie žolynai, tačiau A. Vaitkūno tapyboje esama sunkaus krūvio.

A. Barzdukaitė-Vaitkūnenė A. Vaitkūno dirbtuvėje.

Arūnas VAITKŪNAS. „Žolių vartai“ (dešinėje) dirbtuvėje.

Galbūt dėl užtepto dažo faktūros sunkumo, tamsiame kolorite nu-skambančiu aštrių raudonų, violetinių pigmentų akordų arba stiprus gesto, paliekantį didelius, išraiškingus aliejus pėdsakus. Veikiausiai tai lemia ne kažkuri viena tapysenos ypatybę, bet jų samplaika, derinys. Ir – ne ką mažiau – tikrumas, kurio bekompromisiškai siekė dailininkas: „Svarbu psichologinis tikrumas. Giluminis pateisimas. (...) Jei tai tik dekoratyvumas, jis erzina. (...) Kiekvienas potėpis, forma turi veikti iš esmės“ (ibid, p. 191). Sumeluoto nudailinimo menininkas nepakentė. „Užtepimo būdas svarbus, bet tapydamas neturi galvoti, kaip tą potėpi padėti, kad būtų gražu. Dirbtini reikią be pagražinimų – kad būtų tikra, nesumeluota tiesa“, – vyras prin-

cipus atskleidžia A. Barzdukaitė-Vaitkūnenė.

Vystančiuose žolynuose, trėstančiuose lapuose Arūnas matė egzistencinę būseną, išduodam spalvos: rausva ar geltona tapdama ruda išpeja apie mirti. Spalva praneša apie įvyki, tik reikia ją „perskaityti“. Tapytojas bandė pats „pagauti“ ši glaudžiai tarpusavyje susijusios spalvos ir būsenos keitimą. Bendrame parodos kontekste išskiria kiek ryškesnio kolorito drobė, padavinimui „Proceso pasekmės“. Dailininkas į dirbtuvę atsigabeno dėžę obuolių ir laukė, kol šie pradės pūti. Nors motyvas nekeliantis gerų emocijų, pasak A. Barzdukaitės-Vaitkūnenės, popietinė saulė, patenkanti į vidų pro dirbtuvės langus, padiktavo gyvesni koloritą. Tačiau dažnas pastebi, kad, nepaištant šiltesnio spalvinio kolorito, darbas atrodo skausmingas.

Ir ne veltui: spalvos ganetinai aštrios, veriančios. Tolumoje besidriekiantys geltonos kąsniai ir čia pat besilydantys raudoni ruožai – tarytum aliujija į paskutinius ryškius saulėlydzius ties horizontu, kai dar nematai, bet jauti šuorais artėjančią tamsą, okupuojančią samanas, žoles ir kamienus. O didelis saulės ovalas aplink save paskubomis lieja kruvinus gaisrus. Panašiai būna rudeni, kai prieš irimo ženklu pagausėjimą visa jėga suveši rudenišnes gėlės ir sunoksta vaisiai – tik spėk raškyti, kol salna dar nepalieta. Ir visai čia pat plevena žinojimas, kad laiko nebedaug. Tai jau daugybė sykių kartojasi, nenuja, o vis tiek širdį paliečia ar bent trumpam priverčia susimastyti. Ir tie A. Vaitkūno spalvoje paskandinti obuoliai, regis, dar ne visi supuve: tarp juodo ir rusvo esti ir raudonio niuansų. Galbūt tai priminimas to, ko nykimas dar nepalietė...

Autorės ir galerijos „Aukso pjūvis“ archyvo nuotraukos

Eugenijus Varkulevičius. Parodos atidarymas.
Alvydo VAITKEVIČIAUS nuotrauka

Ši erdvė yra žmonės

Andrius JAKUČIŪNAS

Nepamenu, kada pamačiau pirmajį Agnés Jonkutės darbą, tiksliau, nežinau, kada ji pamačiau būtent kaip Agnés Jonkutės – kaip rašytojas nesu priverstas gilintis į menininkų vardyną – tarsi jau kažkur matytą, regėtą, patirtą, svytių nebalanliaja žodžio „blausu“ reikšme.

Tiesa, vos išvydės toje dukslioje, minkštoje neapibrėžiamybėje, kuri visgi turi tam tikras ribas, t. y. gali būti apibėžta, teigiant, jog tai, sakykim, bendrabučio koridorius arba kokio fabriko užmirštasis kampos, – pavaizduota dienos šviesos lempos spindesi, tarytum pačią lempą, iš karto ir supratau, kodėl tai man jau atrodo (at)pažistama, suvokiamą, netgi savą. Panašu jausmą patirdavau jaunystėje, daugiaudienių *tūsovkių* šurmulyje išėjės į bet kokią nuo garsiai lėbaujančių kolegų sienas ar tik durų atskirtą erdvę – joje *tūso* šurmulyje pakankamai girdimas, kad vidujai išliktumei jo dalimi, paties šurmilio dalimi, tačiau jau per toli ji suvoki kaip šurmuli. Pamažu iš lengvo į sunkų pereinančio girtumo plėvele aptrauktose akyse toji erdvė, kad ir kokia būtų, tik svarbu, kad joje kas nors blausiai šviestų (bet ne žvakė), atskleisdavo kaip materialus to šurmilio iškūnijimas, višiskai nesimboliškas, tačiau esminis, smilkstant cigaretei suderinantis trumpalaikį tavo paties vienšumą su viskuo, kas visur vyksta, vibracijomis (puikiai suprantu, kad to potyrio banalybės neįmanoma retušuoti net ironija). Stovėdamas vienas ir didis, be abejio višiskai girtas beprasmėje tuštuoję, tapdavai dvigubai vienas ir dvigubai didis, tačiau ne dėl to, kad turėtum ką nors, už ką tave būtų galima bent paguosti, bet vien dėl pačios atverties neįmanomumo – aplinkybėse, kuriose negali ir neturi būti juokios išganancios atverties, tuo labiau tokios, kuri išreiškiamą išganangąjį (išganantį) turinį nesimboliškai, nesenimentaliai (bet ir ne ciniškai) išspindiliujant į viršugalvį kaip elektros šviesos virpesį.

Nesunku nutuokti, kad prieš A. Jonkutės, kurios paroda „Pagalvojau dar kartą apie tai“ Senamiesčio menininkų galerijoje-dirbtuvėje buvo atidaryta antradienį, darbus taip pat jaučiaus vienas ir netgi kaip jaunystėje šiek tiek didis, nors seniai negeriu, o ir tai, kas mane sujaudino, buvo ne prišnerksta, dvasinga skylė (juk girtosios atverties ištikdavo paprastai tokiose vietose), bet viso labo veikslai. Vis dėlto juose tyrojo ligiai tokia pati nuotaika ir, neįkėtina, iš esmės toks taps vaizdas, kokį anuomet, jausdamasis sparčiai kuriąsi, patirdavau, dargi tepetuku išblyškintas taip subtiliai, koks subtilus tada būdavo akyse girtumas, ypač kai ji dvasingai, pavyzdžiu, iš viršaus apšviesdavo kokia nors nelabai ryški šviesa. Taigi nebuvo galima ko nors praziūrėti ar išvis nesuvokti (neteisingas suvokimas – taip pat suvokimas), nes tai – *mirabile dictu* – taip tiesiog atpažinta. (Tiesą kabant, vėliau, iš menininkės parengto pranešimo spaudai sužinojęs, kad ji tikisi žiūrovą paskatinti „už-aštrinti žvilgsni, pastabum, pabudinti nuostabą be susijaudinimo, kuomet žiūrovui jau neberekės kurti specialios aplinkos, jis pastebės „savaime suprantamus“ dalykus, tas būvis taps atpažistamas, tarsi būtų sutinkamas senas pažintamas, su juo praleidžiama šiek tiek laiko, jaučiaus kiek sutrikdy-

Agnė JONKUTĖ. „Ertmės“. 2007 m.

tas. Ar mano būta išties nuoširdaus, kai tariausi atpažinės A. Jonkutės šviesotamoje jungti / skirti, kuri tam tikra prasme mane amžinai paliko stovintį koridoriuje, kiek apkiautusi, ar tiesiog sąmonės inercija pasiciupo stereotipa, sakantį, jog visa, ką siekiama atskleisti tuštumoje, per tuštumą, – nieko nedadarysi, tokios mados, – tiesiog privalo būti „atpažinta“, nes gudresnių paaikiinimų primastyti tiesiog labai sunku?)

Kad ir kaip ten būtų, sutrikimas, kuri jaučiau palyginęs menotyrinių žargoną su savo išgyvenimais, – jų neišdrįsau iš karto lakyti autentiškais vien dėl to, kad menotyrinis žargonas apskritai egzistuoja (kitai tariant, yra išsėdės į smegenis, verčia mąstyti taip, kaip tai, neva teisingai, turėtų būti apibūdinama save gerbiančio vertintingo) – aišku, visų pirma įrodo mano pagrįstą nepasitikėjimą savo jėgos mūsų suvokiant dailę. Vis dėlto, drįstu pastebeti, atskleidžia ir to dailės žargono, o ir apskritai visos terminijos agresyvų ribotumą, kuris pati vertintoją išremina kaip paveikslą ir verčia ji iš esmės abejoti savo „kokybe“. Galima net sakyti, kad terminija klysta net tada, kai yra višiskai teisi, kuo teisesnė, tuo labiau klysta, ir tai tampa ypač akiavizdu, kai atsiduriama ties paveikiu meno darbu, kurį apibūdinti – jei jis iš tikrujų paveikus – tiesiog turėtų pristigtį žodžiu.

Stai kodėl nesu pasirengęs pulsti kalbėti apie tai, kas, kaip ir kodėl „yra“ Agnės darbuose – stinga žodžiai, taip pat nežinau proporcijų, kuriomis tų darbų esmę mano galvoje sukūrė mano išpūdis, kyla iš savęs paties, apygirčio stypsančio kažkur laiptų aikštéléje, ir kalbėjimo apie tuštumą mados. Visgi aptikes internete Agnė apibūdintą kaip „minimalistę ir asketę“ – formaliai pataikyta į dešimtuką – darsys buvau priverstas patirti, kaip stipriai yra suvedžiojamas jau sudėliotų lentynelių stebėtojas, o ir tų lentynelių dėliotojas – nors čia, aišku, yra tokis gražus paradokssas. Juk žmogus, pasiryžęs neapčiuopiamame nieke, na, beveik niekė užtikti kažkokį dar menkesnį ir niekingesnį nieką, kuris tuo pačiu metu esi tu pats drauge su visais kitais, ir nutoles, ir priartėjės – būtent tai jaučiu, stovėdamas ties Agnės darbais kaip kitados bendrabučio laiptineje, – šiek tiek platesne (negu dailės terminoje) prasme negali būti nei „minimalistas“, nei tuo labiau „asketas“. Veikiau jau priešingai.

Būtent dėl bet kokios terminijos bejegiškumo prieš didžiulius užmojus, ypač tuos, kurių nemenka, gal net svarbesnioji dalis yra išvis niekaip neapibūdinama ir net neapibūdintina, apie šią parodą labai sunku kalbėti, tiksliau, sunku kalbėti taip, kad tai būtų kalba būtent apie šią parodą ir šią užmojį. Dar turint galvoje, kad tuštumas, belaikiškumo, erdvės-neerdvės ir panašios temos mūsų dailėje, – kiek man jos tenka pamatyti, – yra gerokai išeksploatuotos, tai tampa išvis titanišku uždaviniu. Beveik bet koks bandymas kalbėti apie A. Jonkutės darbus pasitelkus išprastus terminus ne tik automatiškai sugrūda jos kūrybą į didžiulį kontekstą, bet, kaip galima nujausti, neįvertina paties užmojų dydžio – užmojo, kurio, be jokios abejonės, taip pat neįmanoma ivertinti kitaip, nei juo tikint. Stai kodėl teiginys (o juk taip turbūt rašyčiau, jei neduokdie būčiau dailėtyrininkas) „Tapybos objektas – nykokas, dažnai gamyklos, tuščio muziejaus ar galerijos interjeras, kuri sukurta žmogaus ir žmogui, paprastai šiose erdvėse yra žmonių“ man atrodo iš esmės klaudingas arba tiesiog pernelyg išsiteikiantis kontekstui, kuriu, spėjama, tie darbai net neįsigilius, iš inercijos bus prisirkinti. Anaipolt ne tik dėl to, kad akcentuojamas tapybos objektas, kuris Agnės kūryboje svarbus tik tiek, kiek jis byloja apie tikrajį objektą, veikiausiai net ne objekta, bet objekto-potyrio-subjekto hibridą, dažniausiai vadinanamą „esme“. Suvokiant to „tikrojo objekto“ amorfiskumą, neapleidžia jausmas, kad posakis „šiose erdvėse yra žmonių“ turėtų būti pakelias teiginiu „ši erdvė yra žmonės“ – negaliu atsikratyti jausmo, jog šitaip žodžiais būtų geriau atskleistas tiek šurmilio tapsmas kietomis siemonis, tiek sienu palaikumas atskirti stebėtojų / kūrėja nuo savęs pačių, t. y. nuo šurmilio, šitaip vienu metu iškūniant ir vienatvę, ir visavertį kontaktą su „pasaulio triukšmu“. Bent man šią akimirką tai atrodo racionaliausias ir, pagal išgales, tiksliausias išaiškinimas to, ka galbūt pamatysime atsidūrė parodoje.

Kita vertus, išaiškinti, apčiuopoti ir net atpažinti turbūt nėra būtina – kad ir kaip mus masintų dailės terminija – juolab kad svarbiausia, matyt, liks nepasakyta. „Man įdomu ne kalbinė patirtis, o kūniškas tvarinio patyrimas, kur yra taip, kaip yra.“

In memoriam

MINDAUGAS TAMOŠIŪNAS

1934-2011

Mindaugas Tamošiūnas (g. 1934-05-01 Kaune) – kompozitorius, dirigentas, pedagogas. Besimokydamas Kauno 1-ojoje vidurinėje mokykloje, grojo trombonu moksleivių pučiamųjų orkestre; tarnybos armijoje metu – retkarčiais kariniame pučiamųjų orkestre. 1956 m. pradėjo groti Kauno jaunimo estradiname orkestre (vadovas Juozas Tiškus). 1958-1963 m. neakivaizdiniu būdu mokėsi Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (vyr. dėstytojo D. Svirskio trombono klasėje), studijas baigė su pagyrimu. 1959-1960 m. Kauno 8-osios vidurinės mokyklos muzikos mokytojas, 1960-1974 m. Kauno J. Grudžio aukštėsnių muzikos mokyklos Pučiamųjų instrumentų skyriaus metinės komisijos pirmininkas, 1964-1974 m. pavyzdinio estradinio orkestro „Oktava“ prie Kauno dirbtinio pluošto gamyklos meno vadovas ir dirigentas. 1974-1975 m. J. Tallat-Kelpšos aukštėsnių muzikos mokyklos dėstytojas, 1975-1977 m. Lietuvos valstybinės filharmonijos Estradinės muzikos skyriaus meno vadovas, 1977-1983 m. valstybinio pučiamųjų orkestro „Trimitas“ meno vadovas ir vyr. dirigentas, nuo 1983 m. šio orkestro pramoginės muzikos ansamblio vadovas, 1986-1990 m. estradinio ansamblio „Oktava“ (Lietuvos valstybinės filharmonijos koncertinių kolektyvos) meno vadovas. M. Tamošiūnas su orkestrais bei ansambliais surengė apie 1000 koncertų Lietuvoje, buvusios Sovietų Sajungos respublikose ir daugelyje kitų šalių. Kaip estradinės muzikos specialistas, 1987 ir 1988 m. po tris mėnesius konsultavo Laoso valstybinį estradinį orkestrą. Buvo 1980 m. respublikinės dainų šventės Vilniuje vyr. dirigentas, daugelio estradinų orkestrov bei ansamblų konsultantas, Lietuvos ir tarptautinių konkursų žurnarys, išugdė nemažai žinomų estrados dainininkų. 1980 m. M. Tamošiūnui suteiktas nusipelnusio artisto garbės vardas. Nuo 1996 m. jis – Lietuvos kompozitorų sajungos narys (buvo priimtas 1978 m., bet sovietinė Kompozitorų sajungos vadovybė jo kandidatūros nepatvirtino), nuo 1996 m. šios sajungos Revizijos komisijos pirmininkas.

M. Tamošiūnas žinomas kaip estradinės muzikos kūrėjas, parašęs apie 130 įvairių kompozicijų. Ypač populiarūs dainos: „Suklydom“ (M. Tamošiūno ž.), „Užmirštoji tauřė“ (Pauliaus Širvio ž.), „Kur nusinešė saulę miškai“ (P. Širvio ž.), „Nakties muzika“ (Alfonso Bukonto ž.), „Tu numegz man, mama, kelia“ (Marcelijaus Martinaičio ž.), „Vyturių žemę“ (Juozo Nekrošiaus ž.), „Šamanėlė“ (J. Nekrošiaus ž.), „Tu ateisi“ (Vilijos Šulcaitės ž.), „Muzika tikiu“ (A. Bukonto ž.), „Gegužio naktį“ (Balio Sriubo ž.), „Pavasaris giminėje“ (Edvardo Drėgovs ž.), „As kartoj tu tavovard“ (E. Drėgovs ž.), „Tu man buvai, tu man es“ (Bernardo Brazdžionio ž.), „Jūreivų kelias“ (Alekso Dabulskio ž.). 1973 ir 1974 m. gavo „Vilniaus bokštų“ konkursų ir žurnalo „Jaunimo gretos“ prizus už geriausias pilietinės tematikos estradines dainas. Parasė marsų ir pjesių pučiamųjų ir estradiniam orkestrams, muzikos pramoginiams šokiams ir cirkiui. Iš stambesnių M. Tamošiūno kūrinių paminėtina roko oratorija „Ugnies užkalbėjimas“ (B. Sriubo ž.) trims solistams, skaitovui, vokaliniam ansamblui, choreografinei grupei ir pučiamųjų orkestru (1977), apie 50 kartų atlikta Lietuvoje ir aštuonis kartus Maskvoje.

Rugsėjo 19 d. kompozitorius palaidotas Antakalnio kapinėse, Meninkų kalmelyje.

22 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – Eugenijaus Ališankos kūrybos vakaras su nauja poezijos knyga „Jeigu“. Vakare dalyvaus knygos autorius, poetas Rimvydas Stankevičius, literatūrologė dr. Elena Baliutytė, literatūros kritikas Valentinas Sventickas, dainų autorius ir atlikėjas Domantas Razauskas.

23 d., penktadienį, 17 val. Poeto Vaclo Reimerio jubiliejinius vakarus su nauja poezijos knyga „Posmų gervės“. Vakare dalyvaus poetai Vacys Reimeris, Rimvydas Stankevičius, literatūros kritikas Alfredas Guščius, poeto proanukė Kotryna Reimerytė, aktorių-skaitovai Undinė Nasvytytė, Irena Plausinaitė, Vytautas Širka, smuikininkė Ingrida Grigaitienė, pianistas Linas Dužinskas. Vakarą ves literatūrologas, prof. Petras Bražėnas.

26 d., pirmadienį, 17.30 val. poeto Benedikto Januševičiaus fotografijų parodos „Bičių portretai“ atidarymas. Dalyvaus parodos autorius, poetai Vladas Bražiūnas, Marius Burokas, Vytas Deksnys, Dainius Gintalas, Antanas A. Jonynas, Gytis Norvilas, Sonata Paliulytė, Vytautas Stankus, Ricardas Šileika ir kiti.

29 d., ketvirtadienį, 13 val. Dusetų bibliotekoje (Zarasų r.) ir 17 val. Zarasų r. savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Bukonto g. 20 / 1) – renginiai iš ciklo „Kūrybos atodangos“, skirti Antano Vienaižindžio 170-osioms gimimo metinėms. Dalyvaus poetas, kunigas Skaidrius Kandratavičius, dainininkas Danielius Sadauskas.

29 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube – vakaras su knyga. Valentinas Sventickas, „Apie Justiną Marcinkevičių“. Literatūrologės prof. Viktorijos Daujotytės pokalbis su literatūros kritiku Valentiniu Sventicku. Dalyvauja poetas Rimvydas Stankevičius.

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, (8 5) 2617727; el. p. rasytojuklubas@aiva.lt.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

92-ojo kūrybinio sezono rugsėjo mėnesio repertuaras

22 d., ketvirtadienį, 23 d., penktadienį, 18 val. Rūtos salėje – premjera: Vidmantas Bartulio „Pamokslas žuvims“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vidmantas Bartulis. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

23 d., penktadienį, 21 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – tarptautinis šokio festivalis „Aura 21“: Ferenc Feher (Vengrija) „Tao Te“. Spektaklio trukmė – 0.40 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

24 d., šeštadienį, 18 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Erico-Emmanuelio Schmitt „Smulkūs vedybiniai nusikaltimai“. Dviejų dalių vedybinis detektyvas. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt.

24 d., šeštadienį, 21 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – tarptautinis šokio festivalis „Aura 21“: „Garsai ir blyksniai“ (Lietuva) premjera „Optimisto testamentas“. Spektaklio trukmė – 0.50 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

25 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – „Kiškis pabėgėlis“. Muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 m. pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaišas“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 15 Lt.

25 d., sekmadienį, 16 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – tarptautinis šokio festivalis „Aura 21“: Harakiri Farmers ir Ana Brzezinska (Lenkija) „Paikos mergaitės maldos“. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kainos – 30, 40 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

22 d., ketvirtadienį, 18 val. Aleksandro Volodino „Penki vakarai“. Dviejų dalių romantinė drama. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

23 d., penktadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dvidešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietu kainos – 28, 35 Lt.

24 d., šeštadienį, 18 val. Vakaras skirtas aktorės Daivos Škelevaitės jubiliejui. „Esu Ieva, esu Magdalena...“ Dalyvauja: aktorė Daiva Škelevaitė, pianistė Ina Vaicienė. Bilietai kaina – 20 Lt.

25 d., sekmadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantiua ir Pantagruelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilietu kainos – 40, 50 Lt.

Teatro kasa (Keštučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir Bilietu pasaulis.

24 d., šeštadienį, 12 val. „Nykytakas Nosis“. V. Haupo pasakos motyvais. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

25 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Uma – Uma“. Kaip tarp susi-vėlusiu būti susišukavusiam, tarp nuobodžių – įdomiam, ir kaip nuo alkano apginti geriausią draugą? Nuo 3 m. Režisierius A. Žiurauskas. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

29 d., ketvirtadienį, 18 val. prasideda 4-asis „Palėpės muzika“ sezonas ir kviečia į Jurgos Šeduikytės muzikinio spektaklio „METRONOMES“ premjerą. Bilietu kainos – 25, 30, 40, 30 Lt. Bilietus platina *Bilietai.lt*.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina Bilietu pasaulis.

Kauno valstybinis lėlių teatras

23 d., penktadienį, 19 val. Mindaugo Valiuko „Septyniolika“. Režisierė Edita Prakliauskaitė-Miliničiūtė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

27 d., antradienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prie spektaklių, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

23 d., penktadienį, 18 val., 25 d., sekmadienį, 14 val. Kauno pantomimos teatre (M. Daukšos g. 34) – premjera „Tyla?! – nieko baisaus“ Spektaklis tėvams ir vaikams. Režisierė Jūratė Raulinaitytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 20 Lt.

24 d., šeštadienį, 18 val. „Karštai mylék!“ Teatrinius-muzikinius komiksas skambant fokstroto, tango, valso melodijoms – „kaimiški vaizdeliai“ pagal lietuviškos estrados pradininko Antano Šabaniauskos dainas). Režisierius Arūnas Katauskas. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilietai kaina – 20 Lt. Bilietus platina *Bilietai.lt*. Teatro kasoje bilietai parduomi 2 val. prieš spektaklį (kasos tel. 22 05 86).

25 d., sekmadienį, 17 val. Kauno Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje – koncertas, skirtas Lietuvos mu-

zikos ir dailės kūrėjo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio metams. Dalyvaus: Lietuvos kamerinis orkestras (meno vadovas Sergej Krylov (Italija), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis), Vytautas Landsbergis. Solistai: Rokas Zubovas (fortepijonas), Jurgita Kazakevičiūtė (vargonai). Dirigentas Petras Bingelis. Jėjimas nemokamas.

23 d., penktadienį, 14 val. Kauno IX forto muziejuje – Lietuvos žydų genocido atminimo dienai skirtas Wolfgango Amadeus Mozarto Requiem. Dalyvaus: Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitřėnas), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Elena Kalvaitytė-Vitkauskienė (sopranas), Jurgita Šalčiūtė (mezzo-sopranas), Augustinas Kantas (tenoras), Antanas Kulakauskas (bosas). Dirigentas Petras Bingelis. Jėjimas nemokamas.

23 d., penktadienį, 17 val. galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verslo lyderių centras (BLC), K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53) atidarama vokiečių menininko Wernerio Meyke kūrybos paroda „Babilonas, arba rašmenys ant sienos“. Parodoje eksponuojami darbai iš serijos „Rašytiniai paveikslai“, kuriuose menininkas derina tapybos elementus su ivairiais teksto, rašto fragmentais. Atidarymo metu autorius skaitys savo eileraščius, vertėja profesorė Raminta Lampsatyte (Berlynas). Paroda veiks iki spalio 13 d. Galerijos darbo laikas: I–V 10–18 val. Informacija tel. 75 27 50, (8 687) 80276, el. p.: auksopjuvis@gmail.com.

Tarptautinis tradicinio ir šiuolaikinio folkloro festivalis „Suklegos“

22 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno ryšių istorijos muziejaus salėje (Rotušės a. 19) – jaunimo atlikėjų vakaras ir vakanė. Dalyvauja: „Spiečius“ (Vilnius), „Kadujo“ ir Raimondas Binkauskas (Kaunas), „Kukumbalis“ (Varėna), „Mindrauja“ (Zarasai), „Kurkuria Band“ (Kaunas), Vincas Bundza (Kaunas), Ukmergės ir Pasvalio dambrelininkai, „Lygaudė“ (Kaunas), „Aleva“ (Kaunas), „Devyni“ (Kaunas), „Lipk ant sieňų“ (Kaunas).

23 d., penktadienį, 16 val. Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje (Zamenhofo g. 12) – paskaita-prezentacija. Dalyvauja: Waldemar Szczyciel (Lenkija) „Goldfinch Whistles“, keltiškos fleitos.

23 d., penktadienį, 18 val. Kauno ryšių istorijos muziejaus salėje (Rotušės a. 19, Kaunas) – festivalio svečių koncertas. Dalyvauja: „Marga muzika“ (Vilnius), „Saulės broliai“ (Vilnius), „Giangsta“ (Estija), „Strays“ (Lenkija), „Spiritual Seasons“ (Ukraina).

Mieli mūsų skaitytojai,
po vasaros atostogų
„Nemunas“ viliasi
sugrižti į jūsų namus
su visomis kultūros
ir meno naujienomis.

Prenumerata ketvirčiui kainuoja 27 Lt.
Prenumeruoti galite
visuose pašto skyriuose,
internetu – www.post.lt
ir www.prenumerata.lt,
redakcijoje – Gedimino g. 45,
tel. (37) 322244, 322266.

Vyriausiasis redaktorius
Viktoras Rudžiškas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Referentė – Aurina Venislavaitė – tel. (8-37) 322244
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakuciunas@gmail.com
Apžvalgininkai: literatūra – Aušra Kaziliūnaitė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.
Fotografas: Zenonas Baltrusis.
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

22 d., ketvirtadienį, 18 val. kūrybos vakaras „Grojimas keturiomis rankomis“ – dailininko Jevgenijaus Pečerskio (Kalininkadas) grafikos darbų parodos atidarymas ir poeto Viktoria Rudžišiansko eileraščių knygos rusų kalba „Igra v četyre ruki“ sutiktuvės.

Dalyvaus parodos ir knygos autoriai, rašytojai – knygos redaktorių Clandestinus ir Donaldas Kajokas. Vakarą ves aktorė Olita Dautartaitė. Jėjimas nemokamas.

24 d., šeštadienį, 25 d., sekmadienį, 16–16.30 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai „Rudens motyvai“. Karilijonu skambins Julius Vilnonis.

Rugsėjo 15–spalio 15 d. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Rasdastų g. 2) vyksta akcija „Susitikime bibliotekoje!“.

23 d., penktadienį, 17.30 val. salėje – susitikimas su aktoriu ir režisierių Valentiniu Masalskiu.

26 d., pirmadienį, 14 val. konkursas-viktorina „Europos kalbos bibliotekoje“.

22 d., ketvirtadienį, 17–18 val. Klasika miesto sode. Dalyvaus Kauno apskrities J. Naujaliu muzikos gimnazijos auklėtiniai (mokytoja Ilona Klusaitė). **19.30–20.30 val.** Vakarai prie Galerijos (Nepriklausomybės aikštė 12). Rytietiški šokiai, gitарos melodijos, šachmatai, stalo žaidimai, arbata. **20.30–21.30 val.** Romuvo pasāžas (Laisvės al. 54). Žilvinas Vingelis ir draugai (akustinė muzika).

23 d., penktadienį, penktadieninis koncertų ciklas „Dūdos Laisvės alėjoje“. Dalyvauja: Kauno pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“ ir merginų choreografinė grupė (orkestro vadovas Remigijus Žarėnas, dirigentas Ričardas Kukulskis, merginų choreografinės grupės vadovė Stefanija Kazlauskienė). **16 val.** orkestro eisena nuo Kauno šv. Myko Arkangelo (Igulos) bažnyčios iki Miesto sode. 16.30 val. orkestro koncertas miesto sode.

28 d., trečadienį, 18–20 val. miesto sode – „Šokam lin-dinop“.

24 d., šeštadienį, 12 val. Raudondvario kultūros centre (Instituto g. 1a, Kauno r.) rengiamas tradicinės festivalis „Rudens spalvos“, šiai metais skirtamas poezijai ir muzikai. Dalyvaus: rašytojai Laimonas Inis, Vladas Vaitkevičius, Edmundas Janušaitis, kompozitorė Jūratė Baltramiejūnaitė, dainininkas Danielius Šadauskas, LRS nariai, Kauno rajono poetai – Leonas Milčius, Danutė Daugėlė, Janina Danauskienė, Milda Krasauskienė, Gaudėtės Kurila, kuriančios LUMA moterys. Muzikuos Algirdo Svidinsko dainuojamosios poezijos grupės. Vyks populiarus renginio poeto rinkmai, ragaujamas skaniausiai iškeptas pyragas. Kultūros centre veikia dailininko Osvaldo Jablonskio paroda „Lietuviško žodžio kelias“ (iš Dominyko Aksinto privačios kolekcijos). Renginio vedėjai Violeta Visockienė ir Laimonas Inis. Informacija tel. 54 94 47.

Réméjai:

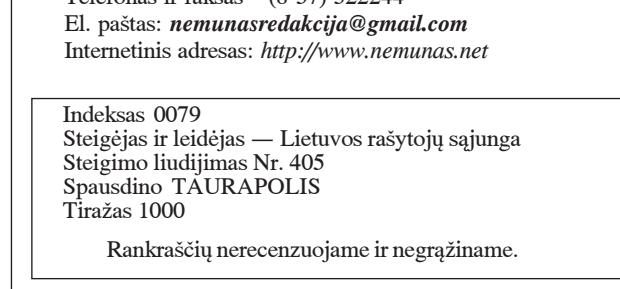

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RÉMIMO
FONDAS

SPAUDOS, RADIJOS IR
TELEVIZIJOS RÉMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui – 9 Lt
Prenumerata priimama visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Paskutinė naktis“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, rugėjo 27 d., Kitokio kino klube žiūrėsime JAV ir Prancūzijos kinematografininkų sukurtą melodramą „Paskutinė naktis“, kurioje pagrindinius vaidmenis sukurė gražioji „Karibų pilėtų“ puošmena Keira Knightley ir po fantastinio „Įsikūnijimo“ tarptautine kino žvaigždė tapę austriakai Samas Worthingtonas.

Maiklas ir Džoana Rydai – pora, kurių santuoka beveik visi pavadintų sekminga. Bet jūdviųjų santykiose aistros jau seniai nėra. Santuoka, nepaisant apgaulingos laimės regimybės, abiem tėra patogi sajungai.

Taciau tokio abipusio „sandėlio“ nepakanka, kad dviem žmonių ryšys ilgai ir sekmingai gyvuotų. Per daug nutylejimų „sventos ramybės vardan“ atvede porą į aklavietę, jie jau negali tarsi struciai slėpti galvų smėlyje. Ramybės siena griūva vieno vakarėlio metu, i kurį sutuoktinius pakviečia Maiklo verslo partneris. Džoana pastebi, kaip Maiklas flirtuoja su naujaja bendradarbe Lora. Pakeliui į namus pora susipyksta.

Bet ar tikrai Maiklas buvo neistiukas Džoana?

Galbūt tai tik jos fantazijos vaisius? Tolesni siužetai posūkiai dar labiau komplikuojuoja Maiklo ir Džoano santykius. Netrukus ateis lemtinga paskutinė naktis.

PROLOGAS	I AHORDAS LITERATŪRA	II AHORDAS MUZIKA	III AHORDAS TEATRAS
Vilniaus literatūros Festivalio festivaliai Lietuvos literatūros Rugpjūčio 27 d. 10 val. Keiunės teatre Piltuvė 17 Kėdainių savivaldybė	Dainų festivalis Vilniaus knygų ir IEG - festivalis Jrūmo mėlinės Dramo klubas (poesija, drama, aktoriai) Poetas Vilnius 2011 Rugpjūčio 26 d. 16 val. Malonų lietuvių literatūros naujienos Rugpjūčio 27 d. Lithuanian Library	2011 – Ūkininkų festivalis Eduardas Vilkėnas festivalis Užs. šventės Dramo klubas (poesija, drama, aktoriai) Poetas Vilnius 2011 Rugpjūčio 29 d. 16 val. Keiunės mėlis Rugpjūčio 30 d. Lithuanian Library	Kino filmų festivalis Karalius Nėmorka MTV Muzikos ir Teatro Festivalis „Algimanto Antano Kazimiero Vaičekščio“ – Mokslo filmų festivalis Rugpjūčio 28 d. 10 val. Keiunės lietuvių literatūros naujienos Rugpjūčio 29 d. Lithuanian Library

Savaitgalis prie televizoriaus

Pirotechnikos fiestos ir nuotakų mūšiai

Gediminas JANKAUSKAS

Kad dabar vis daugiau filmų kūriama pagal komiksus – jokia paslaptingis. Tik komiksas komiksui nelygu. Esminę šios produkcijos dalį iš tikrujujų sudaro primityvios nuotykių istorijos. Tačiau pasitaiko tokiai komiksų (dažniausiai jie vadinami „grafiniais romanais“), kurie gražiai šlejasi prie gilių tradicijas literatūroje turinčiu antiutopiju.

„Stebėtoju lyga“ (penktadienis, 0.50 val., TV3) yra kaip tik toks pažvyzdys, jo artimiausi giminaičiai – mums gerai žinomas filmas „V-tai vendeta“ (2005 m.) ir George'o Orwello romanas „1984“. „Stebėtoju lygos“ veiksmas net rutuliojasi 1985 m., nors pasakojama hipotetinės ateities istorija, vykstanti alternatyvioje Amerikos realybėje, kurioje „Pasaulio lypa“ pabaigos laikrodžio“ (jis kartu yra įtampos tarp Jungtinių Valstijų ir Rusijos barometras) sustojusios rodyklės rodo, kad iki vidurnakčio liko tik penkios minutės. Šis laikas „X“ – taikli modernaus pasaulio ir (spren-

džiant pagal realios politikos tendencijas) artimiausios ateities metafora. Akivaizdu, kad tokioje grėsmės privinkusioje atmosferoje pakaktu mažožio, ir mirtinų konfliktų griūtis būtų neišvengiamai.

Veiksmo filmas „Karta Meksikoje“ (šeštadienis, 22.30 val., LNK) taip pat panašus į komiksą. Jis labiausiai patiks tiems, kurie nepamiršo režisieriaus Roberto Rodriguezo filmo „Desperado“. Pagrindinis jo herojas buvo nutrūktgalvis muzikantas, gitaras dėlė nešiojęs ištisą šaudančią ir sprogstančią ginklų arsenala. Taip apsiginklavęs narsuolis kersijo savo priešams ir retino išpudingų blogiukų gretas.

Naujajame filme sužinome, kad pagrindinio herojaus (jį vėl vaidina Antonio Banderas) gražuolę žmoną Karoliną ir dukrą nužudo banditai, o jam nelieka nieko kito, kaip kerinti už sugriaudytą gyvenimą. Bet greitai asmeninio kersto motyvus užgožia kitas tikslas – apginti Meksikos prezidentą nuo galingo narkobaroно. Nuo šio momento prasideda tik-

ras sprogių ir makedoniškų šaudynių (kai pyškinama dviejų pistoletais iš bet kokios padėties) fejerverkas. O štai romantikai tokioje pirotechnikos fiestoje ši kartą vienos beveik neliko.

Detektivų skaityojai turėtų būti neblogai susipažinę su Williamo Irischo knygomis ir kur kas prasčiau orientuotis Cornelio Woolricho kūryboje, nors tai yra vienas iš tas pats asmuo. „Pirmosios nuodėmės“ titruose parašyta, kad tai C. Woolricho apysakos „Valsas tamoje“ ekranizacija. Dar 1969 m. pagal ši kūrinį garsų filmą „Sirena nuo Misisipės“ sukurė prancūzų „Naujosios bangos“ režisieris Francois Truffaut.

Galima būtų ilgai lyginti abu filmus, ir tarp jų rastume daugiau skirtumų nei panašumų. Bet pagrindinė pasakojimo kolizija ta pati. Turtinges verslininkas Luisas Vargas bandando surasti gyvenimo draugę per skelbimą laikraštyje. Netrukus laišku atsiliepia jauna amerikietė ir mainais i vedybinį kontraktą atsiuncią savo nuotrauką. O kai jaunamartė atvyks-

ta į Kubą, Antonio Banderas išvysta visai ne kukių merginą iš nuotraukos, o seksualiąją Angeliną Jolie. Tik nesukubėkite vyrukui pavydėti...

„Pykčio regimybė“ (šeštadienis, 0.45 val., TV3) patiks tradicinių melodramų mėgėjams, trokštantiesiems ekranė matyti pamokomas „gyvenimiskas“ istorijas. Kai be žinios pradingsta Terės sutuoktinis, vyras palikta motoriai tenka vienai rūpintis keturiomis dukromis. Kuri laiką Terė bando rasti užsimiršimą alkoholyje. Bet rūpesčių ir problemų tik padaugėja, kai ji pamilsta kaimynystėje gyvenantį Denį Deivisą (aktorius Kevinas Costneris), kažkada buvusį garsiaus beisbolo žvaigžde.

Daug malonių ir juokingų akimirukų patirs tie, kurie sekmedienį pasižiūrėjus romaninę komediją „Nes aš taip pasakiau“ (13.00 val., TV3). Šio filmo herojė Dafné Vailder (aktorė Diane Keaton) du trečdalius savo motiniškos misijos sekmingai atliko – dviejų dukrų Megės ir Majos karjeros ir asmeninai gyvenimai klostosi kuo puikiausiai. Netekėjusi liko tik

jaunelė Milė. Vargė vis dar blaškosi tarsi plaštakė vejyje ir niekaip nesutinka savojo princo. Todėl Dafrnė pradeda veikti. Slapta nuo dukros motina Miles vardu parašo žinutę internetiniame pažinčių klube. Atsakymo ilgai laukti nereikia. Atsiliepia net keili potencialūs kandidatai, iš kurių Dafrnė išsirenka jos manymu tinkamiausią...

Kitos romantinės komedijos „Nuotakų karai“ (sekmadienis, 21.00 val., LNK) problematika sukaici apie mergaitiškų svajonių stebuklą – nuostabias vestuves. Neabejingo slėjimai pasakai ir nuo mokyklos laikų nesiskiriančios draugės Liv ir Ema. Jos dar neįtaria, kad klastingas likimas jau ruošia jų draugystės tvirtumo išbandymą.

Jei manote, kad geriausias drauges nesutaikomomis priešininkėmis pavers tai, kad jų kelyje pasitaikys tas pats svajonių jaunikis, maštote labai banaliai. Panasių primityvių istorijas palikime anekdotams arba juodai gyvenimo prozai. Vieno jauniukio draugėms dalytis nereikės. Kiekviena gaus savajį, kad kritiškai galėtų vertinti draugės pasirinkimą, o žiūrovės turėtų ką veikti, svarstydamos, kuri pora gražesnė.

„Oskarų“ apdovanotoje „Avariuje“ (sekmadienis, 23.30 val., LNK) veiksmas rutuliojasi Angelų miestu dažnai vadinamame Los Andžele. Šiame šiuolaikiniame margame Babilone seniai susipynę skirtinges rases, religijos, tradicijos ir pasaulėžiūros. Baltieji ir tamsiaodžiai, musulmonai ir žydai, katalikai ir bedieviai, turtuoliai ir juodadarbiai, nuskalteliai ir policininkai... Jie gyvena vienoje šalyje, tačiau kiekvienas jaučiasi tarsi rezervate. Arba gete, kuriame visi – nepakantumo ir prietarų įkaitai. Nenuostabu, kad iš nuolat kunkliuojančio aistru katiilo neapykanta išsiveržia į laisvę. Ir sutramdyti ši piktos energijos džiną labai nelengva.

2011 m. spalio mėn. 1 d. 14 val. kviečiame jus į tradicinę

„RUDENINĘ POEZIJOS VALANDĄ A. MICKEVIČIAUS SLĖNYJE“

Dalyvaujančios:

Poetai: Kęstutis Navakas
Donaldas Kajokas

Aktorius Petras Venslovas

Muzika: Jolita ir Arūnas Kuzminskai
(saksofonas, trumėjimas)

Šventė vyks A. Mickevičiaus slėnyje, Radvilėnų plente.